

**INSTITUTIONEN FÖR
SPRÅK OCH LITTERATURER**

SAGOR FÖR BARN OCH VUXNA

Målgruppsanpassning i två olika svenska
översättningar av tre av H.C. Andersens sagor

Johanna Sörensen

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Översättarprogrammet
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt2016
Handledare:	Kristian Blensenius och Christian Sjögren
Examinator:	Hans Landqvist
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	ÖU2200 Översättarprogrammet
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt2016
Handledare:	Kristian Blensenius och Christian Sjögren
Examinator:	Hans Landqvist
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)
Nyckelord:	Översättning, H.C. Andersen, målgruppsanpassning, utelämn- ning, tillägg

---

H.C. Andersen skrev sagor för både barn och vuxna. Vilka skillnader finns mellan en översättning som riktas mot barn och en som riktas mot vuxna? Krävs det olika tillvägagångssätt för att anpassa översättningen till olika målgrupper?

Syftet med denna uppsats är att jämföra översättningsstrategier med avseende på målgruppsanpassning i två olika svenska översättningar av tre av H.C. Andersens sagor. I uppsatsen besvarar jag följande frågor: 1) vilka skillnader och likheter finns det mellan de svenska översättningarna och källtexterna samt mellan de båda översättningarna? och 2) vilka effekter kan skillnaderna ge och vilka orsaker kan ligga bakom dem?

De översättningar som har undersökts är Åke Holmbergs översättningar för barn (1983) och Lars Welinders översättningar för vuxna (2002). De tre sagorna som har analyserats är *Fyrtøiet* ("Elddonet"), *Keiserens nye Klæder* ("Kejsarens nya kläder") och *Lille Claus og store Claus* ("Lillklas och Storklas"). Som utgångspunkt för analys och kategorisering av skillnader och likheter mellan översättningarna används Rune Ingos kategorier (*semantiska tillägg*, *explicitgörande*, *semantiska utelämnningar* och *implicitgörande*) och Göte Klingbergs kategorier (*kontextadaptation*, *modernisering* och *purifikation*).

Sagorna har undersökts, och exempel på skillnader och likheter mellan källtexterna och måltexterna samt måltexterna sinsemellan har sammanställts och analyserats. Exempelen har delats in i fyra kategorier: *semantiska tillägg* (tillägg som tillför ny information), *explicitgörande* (tillägg som inte tillför ny information, utan istället tydliggör sådant som kan läsas mellan raderna eller förstås utifrån kontexten), *semantiska utelämnningar* (utelämnningar som innebär informationsförlust), *implicitgörande* (utelämnningar som inte innebär en informationsförlust då informationen istället är underförstådd och kan läsas mellan raderna), och *andra avvikelser* (skillnader som visar på hur översättarna har valt att hantera t.ex. namn, fasta uttryck och ordval).

Studien visar att Holmberg sällan har valt att avvika från källtexten och att de avvikelser som har gjorts främst är *explicitgöranden* som underlättar läsningen av måltexterna. Welinder har däremot gjort flera *semantiska utelämnningar* och *implicitgörande*, vilket kan försvåra läsningen, men är passande i detta fall eftersom översättningen vänder sig till vuxna.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	1
1.2 Material och metod.....	2
1.2.1 Tre sagor i koncentrerad form	3
2 Teoretisk bakgrund	5
2.1 Att översätta från danska till svenska.....	5
2.2 Att översätta för barn.....	6
2.3 Översättningsstrategier	9
2.3.1 Rune Ingos kategorier	9
2.3.2 Göte Klingbergs kategorier	10
3 Resultat och analys	13
3.1 Tillägg	13
3.1.1 Semantiska tillägg	13
3.1.2 Explicitgörande	15
3.2 Utelämningar	18
3.2.1 Semantiska utelämningar	18
3.2.2 Implicitgörande	27
3.3 Andra avvikelser.....	31
4 Sammanfattning, slutsatser och diskussion	37
Material- och litteraturförteckning	42
Bilaga 1.	44

1 Inledning

En av världens mest översatta författare genom tiderna är den danska författaren Hans Christian Andersen. Han kommer på en mycket respektabel åttonde plats, efter författare såsom Agatha Christie, Jules Verne och William Shakespeare (Index Translationum [www]). Andersen är främst känd för sina sagor, men han har även skrivit romaner, skådespel, reseskildringar och dikter (NE [www]). Mellan 1835 och 1837 publicerade Andersen tre delar av sin första samling sagor, *Eventyr, fortalte for Børn*. Efter de första två sagosamlingarna försvann beteckningen *fortalte for Børn* från titlarna, men Andersen anses ännu idag vara en författare för barn (H.C. Andersen centret [www]). Hans sagor har översatts till 159 språk (Odense Bys Museer [www]), och det finns många svenska översättningar av hans verk. Den första svenska översättningen gavs ut redan på 1830-talet. På svenska har sagorna även kommit ut i flera olika versioner, t.ex. bearbetade för barn, med och utan illustrationer (Svenskt översättarlexikon [www]).

I denna uppsats ska jag undersöka tre av Andersens sagor och två olika svenska översättningar av varje saga. Sagorna är *Fyrtøiet* ("Elddonet"), *Keiserens nye Klæder* ("Kejsarens nya kläder") och *Lille Claus og store Claus* ("Lillklas och Storklas"). Jag ska klarlägga hur översättningarna har mottagaranpassats för svenska läsare och svenska barn. Eftersom sagorna skrevs på 1800-talet i Danmark kan det ha funnits behov av att uppdatera och bearbeta dem för att de ska passa bättre för läsare i dagens Sverige. Andersen skrev sagor för både vuxna och barn, men ett flertal av de svenska översättningarna är avsedda för barn. Jag vill undersöka vilka skillnader och likheter som kan finnas mellan översättningarna, både vad gäller språkform, målgruppsanpassning och översättarnas behandling av eventuella kulturspecifika företeelser i de danska källtexterna.

Uppsatsen är indelad i fem kapitel. Härnäst i inledningskapitlet presenterar jag uppsatsens syfte, material och metod, samt kort sammanfatta de tre sagorna. I kapitel 2 redovisar jag den teoretiska bakgrunden till uppsatsen och ett urval av den forskning som finns kring översättning för barn. I kapitel 3 presenteras och diskuteras de resultat som min analys ger. Kapitel 4 innehåller en sammanfattning av uppsatsen samt slutsatser och en avslutande diskussion.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att jämföra översättningsstrategier med avseende på målgruppsanpassning i två olika svenska översättningar av tre av H.C. Andersens sagor utförda av Åke Holmberg respektive Lars Welinder. Eftersom Holmbergs översättning riktas mot barn, och Welinders översättning främst riktas mot vuxna

ska jag undersöka ifall, och i så fall hur, föreställningar om målgruppsanpassning kan ha påverkat översättningarna.

I uppsatsen besvarar jag följande frågor:

- 1) Vilka skillnader och likheter finns det mellan de svenska översättningarna och källtexterna samt mellan de båda översättningarna?
- 2) Vilka effekter kan skillnaderna ge och vilka orsaker kan ligga bakom dem?

1.2 Material och metod

Uppsatsens material består av tre sagor av H.C. Andersen (hämtade ur *Samlede Eventyr og Historier* (1986)). Dessa sagor är *Fyrtøiet* (1835), *Lille Claus og store Claus* (1835) och *Keiserens nye klæder* (1835). I uppsatsen används även motsvarande svenska översättningar av Åke Holmberg (hämtade ur *Barnens H.C. Andersen* (1983)) och Lars Welinder (hämtade ur *Älskade sagor* (2002)).

Andersens sagor är skrivna för både barn och vuxna, och jag har då valt Holmbergs översättning eftersom den vänder sig till barn, och Welinders översättning eftersom den främst riktas mot vuxna. Utöver dessa två översättare kommer jag även att komplettera med översättningar av Carl Johan Backman (1877) där det är relevant, dvs. när han har översatt på ett annat sätt än Holmberg och Welinder.

Åke Holmberg (1901–1991) var översättare och författare. Han har skrivit romaner såsom *Ture Sventon, privatdetektiv* och *Skuggornas hus*. Som översättare har han översatt ett tjugotal böcker, främst från danska, engelska och tyska. Utöver Andersens sagor har han t.ex. översatt Robert Louis Stevensons *Skattkamarön* och Charles Dickens *Oliver Twist* (Svenskt översättarlexikon [www]).

Lars Welinder (1942–) är verksam som översättare och redaktör, och har översatt böcker såsom *Ivanhoe* av Sir Walter Scott och flera böcker av den danske författaren Jørn Riel (Libris [www]).

Urvalet av sagor grundades helt enkelt på vilka sagor som de tre aktuella sago-samlingarna har gemensamt. Av de sagor som de två samlingarna har gemensamt valde jag slumpmässigt ut *Elddonet* (*Fyrtøiet*), *Kejsarens nya kläder* (*Keiserens nye klæder*) och *Lillklas och Storklas* (*Lille Claus og store Claus*). De tre sagorna fanns med i den första samlingen som Andersen gav ut 1835, och är idag några av de mest populära sagorna.

I de tre sagorna och deras svenska översättningar har jag excerperat de meningar som innehåller tillägg som innebär att ny information har tillförts, och tillägg som innebär att något har explicitgjorts i de svenska översättningarna, dvs.

måltexterna, jämfört med det danska originalet, dvs. källtexten. Jag har även excerperat de meningar från översättningarna där ord har utelämnats och som innebär att det har skett en informationsförlust, och utelämnningar som innebär att något har implicitgjorts. Slutligen har jag excerperat de meningar där översättarna har gjort olika val vad gäller t.ex. ordval, fasta uttryck, stilnivå och namn.

Skillnaderna och likheterna har sedan analyserats i ett försök att beskriva och förklara effekterna och möjliga orsaker. Jag har undersökt hur sagorna kan ha anpassats för en viss målgrupp. Jag har främst försökt förklara skillnaderna med hjälp av Rune Ingos kategorier, dvs. *semantiska tillägg*, *explicitgörande*, *semantiska utelämnningar* och *implicitgörande*, men har även kompletterat dessa med Klingbergs forskning där det är relevant, t.ex. i de fall där det förekommer fall av *förenkling*, *omskrivning* eller *förklarande tillägg* (se avsnitt 2.3 om Ingos och Klingbergs respektive kategorier). Jag har valt att använda både Ingos och Klingbergs kategoriseringar då de behandlar olika områden. Ingos kategorier innefattar allmänna strategier vid målgruppsanpassning och Klingbergs innefattar mer specifika strategier för översättning för barn. Genom att kombinera de två kategoriseringarna behandlas då både allmänna översättningsproblem som kan uppstå och problematik specifikt för översättning för barn.

Jag har delat in mina resultat i fem kategorier: *semantiska tillägg*, *explicitgörande*, *semantiska utelämnningar*, *implicitgörande* och *andra avvikelser*. Inom kategorin *semantiska tillägg* finns det exempel som visar att en eller båda översättarna har lagt till information i översättningarna som inte finns i källtexten. I kategorin *explicitgörande* finns exempel på sådant som översättaren har valt att göra explicit, trots att det är implicit i källtexten. I *semantiska utelämnningar* finns exempel på tillfällena då en eller båda översättarna har valt att inte återge allt som står i källtexten, vilket innebär en informationsförlust. I kategorin *implicitgörande* finns sådant som har tagits bort i översättningarna eftersom läsaren kan läsa mellan raderna och förstå det genom kontexten. Utöver kategorierna ovan, som stämmer överens med Ingos indelning, har jag lagt till en kategori, nämligen *andra avvikelser*, som innehåller andra skillnader som inte kan klassificeras som vare sig *tillägg*, *explicitgörande*, *utelämnningar* eller *implicitgörande*. Det kan t.ex. handla om hur översättarna har hanterat personnamn, ordval och fasta uttryck.

1.2.1 Tre sagor i koncentrerad form

I detta avsnitt ska jag kort referera innehållet i de tre aktuella sagorna med avsikt att erbjuda mer kontext för den som inte är bekant med sagorna eller deras handlingar.

Fyrtøiet (sv Elldonet) handlar om en soldat som möter en häxa. Hon ber honom att hämta hennes elddon som finns i ett ihåligt träd i utbyte mot rikedomar. Djupt nere i det ihåliga trädet finns tre hundar med varsin kista med pengar. Soldaten samlar på sig alla mynt han kan bära och tar med sig elldonet upp till häxan. Han dödar häxan, tar pengarna och elddonet och går vidare. Soldaten gör snabbt av med alla pengar. Han tar fram elddonet för att tända ett ljus, men då dyker hundarna från det ihåliga trädet upp, och soldaten befäller dem att hämta prinsessan som bor i staden. Soldaten blir förälskad i henne när han ser henne. Men kungen och drottningen upptäcker att hundarna har tagit prinsessan och ska avrätta soldaten. När han ska hängas ber han att få röka sin pipa en sista gång och ber om elddonet. Hundarna dyker upp igen och soldaten befäller dem att rädda honom. Hundarna dödar drottningen och kungen, och soldaten gifter sig med prinsessan.

Keiserens nye Klæder (sv Kejsarens nya kläder) handlar om en kejsare som älskar nya kläder. Han möter två bedragare som påstår att de kan göra kläder som är osynliga för alla som är dumma eller inte sköter sitt ämbete. Kejsaren vill genast ha dessa kläder. Han ger bedragarna guld och silke, men de sitter bara vid vävstolarna och låtsas som om de arbetar. Ingen som kejsaren skickar till bedragarna för att se hur långt de har kommit kan se tyget, men vågar inte erkänna det. Till sist går kejsaren till dem. Han kan inte heller se tyget, men vågar inte heller erkänna det. Bedragarna låtsas klä på kejsaren, och han går genom staden helt naken, men ingen vill erkänna att de inte ser något tyg. Ett barn vågar säga att kejsaren inte har något på sig, och hela folket ropar till sist: ”Han har ju inget på sig!”, men den stolte kejsaren fortsätter genom staden.

Lille Claus og store Claus (sv Lillklas och Storklas) handlar om två män, Storklas, som har fyra hästar, och Lillklas, som bara har en. De lånar varandras hästar när de behöver plöja, och en dag blir Storklas arg för att Lillklas behandlar alla hästar som om de vore hans, så Storklas dödar Lillklas enda häst. Lillklas ger sig av för att sälja sin hästhud, men på vägen lyckas han övertyga en bonde att han har en trollkarl i säcken, och säljer den till honom. När Storklas får se hur mycket pengar Lillklas fick för sin hästhud, så dödar Storklas sina fyra hästar och försöker sälja deras hud, men han får inga pengar för dem. Storklas smyger in hos Lillklas på natten för att döda honom, men misstar Lillklas redan avlidna farmor för Lillklas och slår henne med sin yxa. Lillklas lurar en värdshusvärd att det var värden som dödade farmodern, och Lillklas får pengar av honom. Storklas får reda på att Lillklas hade fått pengar för sin döda farmor så han skyndar sig hem och slår ihjäl sin egen farmor och försöker sälja henne, men ingen vill köpa henne. Storklas tvingar ner Lillklas i en säck för att dränka honom i ån, men Lillklas lyckas byta plats med en boskapsdrivare som drunknar istället. Lillklas tar boskapen och berättar för Storklas att han träffade en sjöjungfru i ån som gav honom boskap. Storklas kryper in i en säck och slänger sig ån och sjunker genast till botten.

2 Teoretisk bakgrund

I detta avsnitt ska jag redovisa ett urval av tidigare forskning om översättning från danska till svenska och översättning för barn. Vidare ska jag introducera och presentera Göte Klingbergs kategoriseringar av olika typer av anpassning, som de presenteras i *Children's fiction in the hands of the translators* (1986), och Rune Ingos kategorier, som de presenteras i *Konsten att översätta* (2007).

2.1 Att översätta från danska till svenska

När en svensk översättning av Andersens sagor publicerades blev han både chockad och glad, och han kunde inte riktigt tro att någon ville översätta hans sagor. Senare uttryckte Andersen dock misströstan över att hans sagor ens behövde översättas från danska till svenska, ”mellem os Naboer” (’mellan oss grannar’) (Holmqvist 2007:332). Som Andersen antyder ligger svenska och danska mycket nära varandra, vilket man skulle kunna tro innebär att det är väldigt lätt att översätta mellan språken. Men det svåra ligger just i att de är lika varandra och har en gemensam språkhistoria. De närbesläktade språken har använts i två olika kulturer och samhällen, vilket leder till att de har utvecklats på olika sätt.

Ett av de största problemen är så kallade ”falska vänner”, som kan vilseleda översättarna. ”Falska vänner” är ord som ser likadana ut, eller som påminner om andra ord på målspråket, men som har en helt annan betydelse, t.ex. betyder det danska ordet *rolig* ’lugn’ på svenska, *frokost* betyder ’lunch’, och *betjent* betyder ’konstapel’ (Bacquin & Zola Christensen 2011:158). Det kan även uppstå problem när översättarna direktöversätter, dvs. för över ord och meningar helt oförändrade från danska till svenska. Eftersom språken inte är helt identiska kan detta resultera i ett icke-idiomatiskt språk. Bacquin och Zola Christensen (2011:159) nämner att denna sortens *interferens* sker när översättaren inte ser källtexten och måltexten som två separata texter, och istället för en svensk motsvarighet av de danska meningarna skapas en kopia. De nämner t.ex. att i Suzanne Brøggers bok *Jadekatten* står det på danska ”der afsatte blodrøde mærker på alle mundstykkerne”. I den svenska översättningen står det ”som avsatte röda märken på munstyckena”, men det hade varit mer naturligt att översätta *afsatte* med *lämnade* istället för *avsatte*.

Översättare känner ofta igen orden och vet vad de betyder, men eftersom språken är så lika kan översättaren bli blind för skillnaderna och då använda orden på fel sätt i målspråket. Det kan ibland handla om mycket små skillnader, såsom *ting og sager – saker och ting*, *alt i alt – allt som allt*, eller att danskarna går *til fest*

medan svenskarna går *på fest* (Bacquin & Zola Christensen 2011:160). Skillnaderna tycks mer uppenbara när man räknar upp dem, men i en text kan de vara lätta att förbise.

Ytterligare ett problematiskt område är stilnivån. Trots att ett ord kan ha samma betydelse i både källspråket och målspråket kan ordet ha olika stilnivåer och användas i olika sammanhang. Till exempel är det danska verbet *fortælle* neutralt, och verbet *berette* mer ålderdomligt. På svenska är det istället tvärtom; *förtälja* är ålderdomligt och *berätta* är neutralt (Bacquin & Zola Christensen 2011:161).

Trots att Danmark och Sverige ligger nära varandra geografiskt, och trots att kulturerna är lika varandra, så finns det kulturella skillnader som översättaren ändå behöver vara uppmärksam på. Enligt Bacquin och Zola Christensen (2011:163) har de två kulturerna och samhällena olika förhållningssätt till naturen. Till exempel kan skogen i Sverige ses som något stort och okänt, men i Danmark ses den istället som en trevlig plats för en utflykt. Det finns även traditioner i det ena landet som inte finns i det andra, och då behöver översättaren vara medveten om detta och möjligtvis lägga till ett förklarande ord. En dansk kan kanske inte uttyda vad en svensk *kräftskiva* är baserat endast på namnet, eftersom det även handlar om olika ritualer och föremål som inte framgår av namnet. De olika kulturella företeelserna kan ibland vara mycket specifika för ett land, och en utomstående kan inte alltid förstå vad de innebär utan en förklarande kontextualisering (Bacquin & Zola Christensen 2011:165).

En av svårigheterna med att översätta mellan två besläktade språk såsom danska och svenska är alltså ”falska vänner”. Om översättaren misslyckas med att identifiera dem, så kan detta leda till felöversättningar. Det är även svårt att identifiera den lämpliga stilnivån, och interferensen från källspråket påverkar översättningen av t.ex. prepositioner, idiom och kollokationer.

2.2 Att översätta för barn

Översättare av litteratur för barn måste i hög grad ha mottagaren i åtanke. Som översättare av barnböcker måste man anpassa sig efter de tänkta läsarnas erfarenhetsnivå, och ”[v]id översättningsarbetet tas hänsyn till de presumtiva läsarnas på målspråket obekantskap med utgångsspråkets kontext, dvs de kulturella informationer, som ligger utanför texten” (Klingberg 1977:31). Översättaren måste ta hänsyn till de tänkta läsarnas intressen, behov, kunskaper, erfarenheter och läsförmåga; dessa aspekter styr hur mycket översättaren måste anpassa texten till mottagarna.

Barn har mindre kunskap om världen än vuxna, framför allt vad gäller andra länder, kulturer och språk. I översättningar för barn krävs det då någon sorts anpassning av texten som inte hade varit nödvändig i vuxenlitteratur (Lathey 2006:7). Lathey nämner också att fotnoter med förklaringar, som finns i litteratur för vuxna, inte passar i barnböcker. Istället kan översättaren behöva anpassa texten till målkulturen och flytta handlingen till en kultur som är bekant för dem, eftersom barn inte alltid kan ta till sig främmande namn, platser och kulturer (Lathey 2006:7). Vad gäller Andersens sagor kan översättaren, trots att den danska och svenska kulturen är lika varandra, inte förutsätta att barn har samma kunskap om Danmark som en vuxen har.

Översättaren tar på sig rollen som barnens förmyndare och kan bestämma vad som är passande för barn att läsa. Det finns översättare som väljer att censurera eller modifiera källtexter som de översätter när de tycker att det inte är passande för barn, t.ex. genom att ta bort våldsamheter i texten eller på andra sätt kompensera för barnens brist på kunskap och erfarenheter. Hjørnager Pedersen (2004) nämner att de flesta översättningarna av Andersens sagor på engelska under 1800-talet riktade sig mot barn, vilket uppmuntrade översättarna att vara "pedagogical rather than poetic". Översättarna modifierade texterna, lade till och tog bort saker för att det skulle vara passande för barn, istället för att på bästa sätt försöka förmedla källtextens innebörd (Hjørnager Pedersen 2004:338). De vuxna bestämmer vad som är passande för barn att läsa, vilket leder till en ojämlig relation mellan översättaren och de unga läsarna (Lathey 2006:4–5). Oittinen skriver att "[a]s long as there have been children's books, they have been censored by adults, either at the publication or at the translation stage, or when they are read aloud" (Oittinen 2000:53).

Barnlitteratur anses ofta ligga i periferin i det litterära systemet, och den anses vara lågprestigelitteratur. Översättare är därför tillåtna att modifiera texten mer i barnböcker än i litteratur för vuxna. Översättaren kan förkorta den aktuella texten och lägga till eller ta bort element, förutsatt att förändringarna gör boken mer lämplig för barnen i det samhälle där översättningen sker, och att förändringarna bidrar till att boken anpassas till barnets läsförmåga och kunskaper (Shavit 2006:26). Puurtinen skriver att det är vanligt att översättare prioriterar målspråkets normer och konventioner inom översättning av barnböcker istället för att vara trogen originalet, och att översättningar av barnböcker är mer fria jämfört med översättningar av litteratur för vuxna (Puurtinen 1995:22–23). Om böckerna däremot är kanoniserade i källkulturen, så är det större chans att översättarna väljer att vara mer trogna källtexten. Ju mer framgångsrika t.ex. Astrid Lindgrens böcker blev, desto mer källtexttrogna var översättningarna (Palm Åsman & Pedersen 2013:146). Men barnlitteratur blir sällan kanoniserad, vilket kan bero på att litteraturen är riktad mot en minoritet i samhället (O'Connell 2006:18). Trots att

Astrid Lindgrens böcker är mycket populära och har vunnit flera priser är det inte troligt att hon hade kunnat vinna Nobelpriset i litteratur (O'Connell 2006:19). Shavit (2006:33) nämner att även om barnlitteratur är kanoniserad är översättaren fri att modifiera texten.

Om översättare ska vara trogna originalet ("literal translation") eller mer fria i sin översättning ("free translation") är en mycket omdiskuterad och gammal fråga. Den trogna strategin innebär att översättaren följer källtexten noga, och den kallas även *word-for-word translation*, medan den fria strategin innebär att översättaren istället prioriterar innehållet framför formen (Hatim & Munday 2004:11). Enligt Klingberg (1986:10) kan översättaren välja att vara mer trogen källtexten eller använda ett friare tillvägagångssätt beroende på vad syftet med översättningen är. Om syftet är att göra litteratur tillgänglig för barn, så är det lämpligt att vara trogen originalet, eftersom det litterära verket står i fokus och bör presenteras för läsaren med dess säregna karaktärsdrag. Översättaren kan även vara trogen originalet om syftet är att öka barnens förståelse för omvärlden, eftersom detta syfte skulle motverkas om man istället hade valt att ta bort olika kulturella aspekter från litteraturen. Om syftet däremot är att producera en översättning som barnen kan förstå, så kan översättaren istället välja att ändra, lägga till eller ta bort delar av texten och anpassa den till barnen. Ett annat skäl till att en översättare väljer att ändra en text är att översättaren eller förläggaren inte vill utsätta barnen för olika värderingar som finns i källtexten (Klingberg 1986:10). Klingberg (1986:17) nämner också att ett extremt fall av fri översättning och anpassning är att flytta hela handlingen till målkulturen som är en bekant miljö för barnen. Men Klingberg tar ställning emot denna strategi, och han förespråkar istället att översättare endast ska modifiera detaljer och ändra så lite som möjligt.

Översättare måste alltså ta hänsyn till andra aspekter när de översätter för barn än när de översätter för vuxna. Andersens sagor har en "dubbel målgrupp" och vänder sig till både barn och vuxna. En av svårigheterna som översättarna ställs inför är att bestämma vilken målgrupp översättningen ska riktas mot (Lathey 2010:168). Under sin livstid skrev Andersen 156 sagor och berättelser, och det är just sagorna han är som mest känd för idag runtom i världen. Men få vet att majoriteten av Andersens sagor faktiskt var avsedda för både vuxna och barn (Zipes 2005:xiv). Andersen nämner (1855:325–326) att trots titeln *fortalte for Børn* ('berättade för barn') skulle sagorna läsas av både barn och vuxna och att de vuxna skulle intressera sig mer för den djupare betydelsen bakom sagorna. Lathey (2010:98) nämner däremot att många av de engelska översättningarna vände sig till barn och publicerades endast i barnböcker. Även i Sverige är många av Andersens sagosamlingar riktade mot barn, som t.ex. i Åke Holmbergs *Barnens H.C. Andersen* (1983). Men det finns även samlingar med Andersens sagor som istället

riktar sig till vuxna; i förordet till *Älskade sagor* skriver redaktören och översättaren Lars Welinder (2002:6) om de utvalda sagorna i boken: ”[d]essa sagor är i sanning inte endast för barn – kanske inte ens främst för dem”.

2.3 Översättningsstrategier

Det finns ofta avsnitt i källtexter som inte går att direktöversätta på grund av att formen eller innehållet inte passar målspråket och målkulturen i fråga, och översättaren behöver då välja en annan lösning. Även om en översättning är mycket välgjord kan översättaren behöva komplettera den med förklaringar av ord, uttryck eller fenomen som finns i källkulturen men som inte förekommer i målkulturen. Det kan t.ex. handla om namn på platser eller personer, traditioner eller talesätt (Ingo 2007:134–135). Ingo anser också att dessa kompletteringar endast bör användas om det verkligen är nödvändigt.

Förutom att det kan krävas anpassning mellan kulturer vid översättning kan det även krävas anpassning för en annan åldersgrupp. Andersens sagor skrevs på 1800-talet för danska barn och vuxna, och de översättningar som undersöks i denna uppsats publicerades 1983 och 2002 för svenska barn och vuxna. Trots de närbesläktade språken och kulturerna kan det därmed ha skett en viss målgruppsanpassning i översättningarna. Det kan behövas anpassningar på två nivåer, dels för svenska vuxna läsare, dels för svenska barn.

Först behandlar jag Ingos kategorier för målgruppsanpassning och sedan Klingbergs kategorier. Ingos kategorier är mer allmänna och övergripande medan Klingbergs kategorier specifikt gäller översättning för barn.

2.3.1 Rune Ingos kategorier

Ingo (2007) redogör för några av de möjliga strategier som en översättare kan använda då målgruppsanpassning krävs.

Semantiska tillägg innebär att översättaren har valt att lägga till ”väsentliga nya betydelsekomponenter” (Ingo 2007:123), dvs. ord eller uttryck som tillför information. Tillägg används ofta för att förklara något mer ingående för läsaren. De kan även förbättra flytet i måltexten då en ord-för-ord-översättning hade inneburit ett ryckigt språk eller en avvikande syntax. Sådana tillägg kan bestå av adjektiv, adverb m.m. Ingo förespråkar inte att översättare ska göra tillägg till en vana, utan anser att tillägg främst bör göras för att förklara vissa sammanhang för läsare som t.ex. befinner sig i en annan kultur och miljö (Ingo 2007:123).

Explicitgörande innebär att nya ord läggs till i översättningen, men ingen ny information tillkommer. Översättaren säger på ett tydligt sätt sådant som är implicit eller dolt i källtexten, eller sådant som läsaren ska kunna förstå utifrån sammanhanget men som av någon anledning inte framgår. Ingo nämner att explicitgöranden kan underlätta förståelsen av texten och att skillnaden mellan tillägg och explicitgöranden är att det vid tillägg handlar om informationstillskott medan vid explicitgöranden handlar det om att hjälpa läsaren förstå vad som redan står (Ingo 2007:124).

Ingos tredje kategori är *semantiska utelämnningar* där översättaren väljer att inte återge betydelsekomponenter i måltexten som förekommer i källtexten. Istället för informationstillskott sker en informationsförlust (Ingo 2007:125).

Den fjärde kategorin hos Ingo är *implicitgörande*, vilket innebär att ord eller uttryck tas bort i översättningen eftersom man kan läsa det semantiska innehållet mellan raderna och det inte behöver stå utskrivet (Ingo 2007:125).

2.3.2 Göte Klingbergs kategorier

Även Göte Klingberg har undersökt olika anpassningar som en översättare kan behöva göra, men då mer specifikt vid översättning av barnlitteratur. Barn har inte samma kunskaper som läsarna av källtexten har vad gäller vissa aspekter i källkulturen, vilket försvårar läsningen (Klingberg 1986:11). Han delar upp anpassningarna i tre huvudkategorier: *kontextadaptation*, *modernisering* och *purifikation*. Klingberg använder termen *adaptation* när han talar om anpassning eller hänsynstagande till de tänkta läsarnas kunskaper, läsförmågor etc. *Adaptation* är med andra ord bearbetning, t.ex. för barn, av ett existerande verk (Klingberg 1977:46).

Med *kontextadaptation* menar Klingberg (1977:33) anpassning av källspråkets kontext till målspråkets kontext. Ju mindre måltexten är kontextadapterad, desto mindre är den anpassad efter läsarnas intressen, behov, upplevelsesätt, kunskaper och läsförmåga. En kontextadaptation innebär att måltexten blir mer intressant eller lättläst för läsarna av översättningen i fråga (Klingberg 1986:12). Klingberg menar att det sker en högre grad av kontextadaptation i barn- och ungdomsböcker eftersom de tänkta läsarna inte kan förväntas ha samma kunskap som vuxna. Men han nämner även att översättaren kanske just på grund av läsarnas bristande kunskaper bör låta bli att anpassa det främmande i texten eftersom detta erbjuder möjligheten för barn att lära sig om andra kulturer. Men om texten är väldigt svår att förstå så tjänar inte barnen på frånvaron av kontextadaptation (Klingberg 1977:84). Klingberg anser att kontextadaptation ska vara begränsad till mindre detaljer, och endast om det är nödvändigt. Källtexten bör prioriteras och kontextadaptation bör vara "the exception rather than the rule" (Klingberg 1986:17).

Klingberg (1977:85–86) har delat in kontextadaptation i flera underkategorier baserat på vad som ofta anpassas i barnlitteratur, bland annat *namn*, *mått* och *mat och dryck*. Klingberg (1986:18) redogör även för olika tillvägagångssätt som en översättare kan använda för att kontextadaptera en text: *tillagd förklaring* (de kulturella aspekterna i källtexten behålls men en förklaring läggs till), *omskrivning* (måltexten uttrycker samma sak som källtexten men utan de kulturella aspekterna), *förklarande översättning* (de kulturella aspekternas funktion eller användning anges istället för de främmande namnen), *förklaring utanför texten* (en förklaring anges i t.ex. fotnoter), *ersättning med en ekvivalent i målkulturen*, *ersättning med en ungefärlig ekvivalent i målkulturen*, *förenkling* (ett mer generellt koncept används istället för ett specifikt), *utelämning* (ord, meningar, paragrafer eller kapitel utelämnas), *lokalisering* (hela källtextens miljö flyttas närmre måltextens läsare). Av dessa strategier rekommenderar Klingberg (1986:19) att *lokalisering*, *utelämning av kulturella aspekter*, *förenkling* och *ersättning med en ekvivalent i målkulturen* bör undvikas. Han förespråkar istället *förklarande tillägg* och *omskrivningar*. Han tillägger emellertid att dessa rekommendationer är baserade på hans egna åsikter, och att varje översättning är unik och kan kräva olika strategier. Till exempel är kanske *förenkling* och *ersättning* ibland att föredra.

Modernisering innebär att översättaren gör måltexten mer aktuell för läsarna, t.ex. genom att flytta hela handlingen närmare nutiden eller genom att byta ut miljödetaljer, som t.ex. äldre årtal, mot sådant som är modernare och mer aktuellt. Klingberg (1977:185) rekommenderar att översättaren undviker denna strategi. Han nämner att *modernisering* även syftar på att uppdatera en språkform som är föråldrad (Klingberg 1986:12), t.ex. genom att byta ut svenskans *ty* mot *för*. Oitinen (1993:103) är däremot mer positivt inställd till modernisering av texter, och skriver att om översättaren har skäl till att flytta handlingen till nutiden finns ingen anledning att inte göra det.

Purifikation innebär tillägg, utelämnningar, förskönanden eller modifieringar som används för att måltexten ska överensstämma med läsarnas värderingar, eller snarare med föräldrars eller lärares värderingar, eftersom det ofta är de som bestämmer vad barn ska läsa (Klingberg 1986:58). *Purifikation* av en text kan bero på moraliska, religiösa, ideologiska eller kommersiella skäl (Klingberg 1977:186). Sådant som anses vara olämpligt för barn, t.ex. våld eller död, kan tas bort helt från måltexten. Klingberg (1977:186) nämner att i en översättning av H.C. Andersens *Den lille Pige med Svovlstikkerne* (sv *Flickan med svavelstickorna*) med en amerikansk målgrupp hade översättaren helt och hållet utelämnat flickans död i slutet. Berättelsen slutar istället med att flickan hittas i snön av en familj som tar med sig henne hem.

Klingberg (1986:12) nämner även *den dolda förkortningen* och *den grova felöversättningen*. Förkortningar förekommer ofta i översättningar av barnlitteratur,

men *den dolda förkortningen* syftar på när en måltext är förkortad på ett sätt som inte är tydligt i texten. Detta kan vara problematiskt om översättaren har valt att förkorta texten utan förläggarens tillåtelse, till skillnad från när översättaren omeds förkorta den för att t.ex. göra texten lättläst. *Den grova felöversättningen* syftar på en felöversättning av något element som är viktigt för förståelsen av berättelsen, och där felöversättningen därmed kan förstöra läsoplevelsen.

3 Resultat och analys

I detta kapitel ska jag presentera de skillnader som finns mellan den danska källtexten och de båda måltexterna samt mellan de två svenska måltexterna. Jag kommer att presentera exempel från alla tre sagor. Först ges exempel på *tillägg* (dvs. *semantiska tillägg* och *explicitgörande*), sedan *utelämningar* (dvs. *semantiska utelämningar* och *implicitgörande*) och till sist *andra avvikelser*. De exempel som diskuteras i detta kapitel är representativa för samtliga exempel i sagorna som hör hemma inom en viss kategori, och det är alltså inte alla exempel ur sagorna som presenteras här. Samtliga exempel som presenteras i kapitel 3 samt klassificering av strategierna finns i bilaga 1. För varje exempel kommer jag först att presentera källtexten som markeras med (a), följt av Holmbergs översättning, som riktas mot barn, vilken markeras med (b), och till sist Welinders översättning, som främst är för vuxna, markerad med (c). Jag använder även fet stil i exemplen för att markera det som ska diskuteras.

3.1 Tillägg

I detta avsnitt ska jag presentera ett urval av de *tillägg* från samtliga översättningar som är relevanta för denna uppsats, dvs. exempel som hanterar målgruppsanpassning, både skillnader i fråga om kultur och läsarnas ålder.

Tillägg kan både innebära *semantiska tillägg* (informationsvinst) och *explicitgörande* (tydliggörande av sådant som är underförstått). Jag har valt ut och analyserat totalt ett semantiskt tillägg och fem explicitgöranden från översättningarna av *Fyrtøiet*, *Keiserens nye Klæder* och *Lille Claus og store Claus*.

3.1.1 Semantiska tillägg

I exempel (1) nedan förekommer ett tillägg i Welinders översättning av *Fyrtøiet* vilket fungerar som en förklaring när Andersen refererar till ett torn på en kyrka i Köpenhamn. Andersen jämför en hunds ögon med tornet för att beskriva hur stora ögonen är. I källtexten nämns tornet endast vid namn, och det krävdes ingen närmare förklaring, eftersom de danska läsarna på den tiden antagligen var bekanta med *Rundetaarn*:

- (1a) Men Hunden [...] har her to Øine, hvert saa stort som „**Rundetaarn**“
(Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)

- (1b) Men hunden [...] har två ögon, som vart och ett är lika stort som **Rundetaarn**
(Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (1c) Men hunden [...] har två ögon stora som **Runde Torn i Köpenhamn**
(Welinder, *Elddonet*, s. 10)

Problemet med att översätta namnet till svenska är att alla i den nya målgruppen inte är bekanta med kyrkan och kan då inte förstå referensen. De svenska översättarna har valt lite olika lösningar på detta problem.

Holmberg (1b) har valt att göra precis som i källtexten (1a). Han har behållit namnet som det är och har inte lagt till någon förklaring, vilket kan försvåra läsningen för barn som har mindre kunskap om omvärlden och förmodligen inte är bekanta med kyrkan och tornet. Welinder (1c) har behållit *Runde* i *Rundetaarn*, och översatt *taarn* till *torn*, vilket gör översättningen mer genomskinlig än Holmbergs, även för läsarna som inte är bekanta med tornet. Welinder har även lagt till en kort förklaring, dvs. i *Köpenhamn*. Klingberg (1986:19) nämner att en *tillagd förklaring* innebär att de kulturella aspekterna i källtexten behålls men att en förklaring läggs till. I kombination med förklaringen och det svenska *torn* är det betydligt lättare för läsarna att förstå referensen i (1c) än om det endast stod *Rundetaarn* som i (1b).

Ingo (2007:134) nämner att det är ett vanligt och effektivt sätt att lägga till ett förklarande ord i löptexten, och även om namnet är helt obekant för läsaren kan det förklarande tillägget leda läsaren i rätt riktning. Om tillägget är för långt eller klumpigt kan översättaren även placera det i en fotnot. På så sätt stör det inte läsaren men finns ändå nära till hands. Förklaringen kan då tillåtas vara längre och mer omfattande. Ingo (2007:136) påpekar däremot att fotnoter främst hör hemma i saktexter. En fotnot finner vi i Carl Johan Backmans översättning (1877:2) av *Rundetaarn*. Han har valt att lägga till en fotnot med en förklaring:

- (1d) Men hunden [...] har två ögon, hvart och ett så stort som »**Rundetårn**»*
***Tornet till Trinitatiskyrkan i Köbenhavn**

Backman har valt en modernare dansk stavning av *Rundetaarn* än Holmberg i (1b), dvs. *Rundetårn* och han har även använt sig av en fotnot för att förklara för den svenska läsaren vad *Rundetårn* är. Backmans lösning hamnar i kategorin som Klingberg kallar för *förklaring utanför texten*, vilket är ett tillägg av information, t.ex. i en fotnot. Backmans lösning med fotnoter fungerar bra i och med att läsaren får den information som hen behöver för att göra kopplingen mellan hundens stora ögon och tornet. Däremot säger Lathey (2006:7) att fotnoter inte är en passande lösning inom litteratur för barn. Istället är det vanligt att översättare flyttar berättelsen till målkulturen (*lokalisering*), domesticerar texten och byter ut referensen till en som finns i målkulturen och som läsaren är bekant med. Däremot avråder

Klingberg från detta, eftersom det innebär att översättaren går emot källtexten och författarens val.

Hjørnager Pedersen (2004:318– 319) nämner att det är svårt att översätta namn på platser. Antalet namn varierar mycket i Andersens sagor. I t.ex. *Den lille Havfrue* förekommer väldigt få referenser till personer eller platser, medan andra sagor innehåller flera referenser. Hjørnager Pedersen tar även upp hur översättare kan hantera *Rundetaarn*, och säger att det inte bara handlar om att hitta en lämplig motsvarighet i målspråket, utan att hela poängen med att referera till *Rundetaarn* är att källtextläsarna är bekanta med det och kan göra samma koppling som Andersen gör.

Genom att behålla *Rundetaarn* istället för att ersätta den med en svensk motsvarighet får inte måltextsläsaren samma upplevelse som källtextsläsarna. Översättarna kan sträva mot att behålla så mycket av originalet som möjligt, men det är inte en lämplig lösning när den stör läsningen. Även om översättaren lägger till en förklaring i löptexten, som Welinder har gjort, räcker det kanske inte för att läsarna ska kunna förstå vad Andersen menar. Av sammanhanget kan läsaren uppfatta att det handlar om något stort, men referensens funktion är inte densamma som i källtexten.

3.1.2 Explicitgörande

I exempel (2) förekommer ett fall av explicitgörande. I *Fyrtøiet* ber häxan soldaten att klättra upp i toppen av ett träd och sedan ner i det ihåliga trädet. I meningen innan frågar häxan om soldaten ser trädet och pekar mot det. Det är alltså tydligt att de pratar om ett träd. I källtexten skriver Andersen inte att soldaten ska klättra upp i toppen på trädet eftersom läsaren förstår det utifrån kontexten:

- (2a) Der skal du krybe op i Toppen, saa seer Du et Hul, som Du kan lade Dig glide igjennem og komme dybt i Træet! (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 7)
- (2b) Du ska krypa upp i toppen **på det trädet**, så ser du ett hål, som du kan glida ner igenom och komma djupt ner i trädet. (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (2c) Om du klättrar upp i toppen ser du ett hål, som du kan ta dig genom, och så kommer du djupt ner i trädet! (Welinder, *Elddonet*, s. 9)

Holmberg har valt att förtydliga vad Andersen har skrivit, dvs. att göra det som ska kunna läsas mellan raderna mer *explicit*. Han har valt att lägga till *på det trädet*, medan Welinder har följt källtexten och skrivit att soldaten skulle *klättra upp i toppen*. Det kan tyckas onödigt att lägga till *på det trädet*, eftersom det är tydligt utifrån tidigare meningar att det är just ett träd som personerna pratar om, men

Holmbergs sagosamling är den översättning som riktar sig mot barn, *Barnens H.C. Andersen*, vilket gör detta till ett lämpligt val. Ingo (2007:124) nämner att explicitgöranden gör det lättare för läsaren att förstå vad som sker i texten. Holmbergs explicitgörande kan då bero på att vuxna lättare än barn kan se sambandet mellan meningen i exempel (2) och tidigare meningar i texten. Holmbergs översättning blir här något upprepande eftersom trädet nämns igen i samma mening och i meningen innan, men det blir inte olämpligt eftersom Andersen ofta upprepar ord och meningar, och upprepningar är ett vanligt drag i sagor (Manzel 1999:388).

I exempel (3) nedan förekommer ytterligare ett fall av explicitgörande, där Welinder har valt att tydliggöra vad Andersen menar med *silver*. I sagan berättar häxan för soldaten att det finns silver i en kista nere i tunneln under trädet:

- (3a) men vil Du hellere have **Sølv**, saa skal Du gaae ind i det næste Værelse (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (3b) men vill du hellre ha **silver**, så ska du gå in i nästa rum (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (3c) men vill du hellre ha **silverpengar** ska du bara gå in i nästa rum (Welinder, *Elddonet*, s. 10)

Welinder tydliggör för läsaren att när Andersen nämner *silver* menar han *silvermynt*. Detta framgår för den vuxna läsaren, men det är kanske inte lika tydligt för barn. Det är då intressant att Holmberg, som riktar sin översättning mer mot barn, väljer att endast skriva *silver*, medan Welinder, som själv skriver i sitt förord att sagorna främst riktas mot vuxna, väljer att explicitgöra det genom att skriva *silverpengar*.

Tillägget av *pengar* innebär inte någon uppenbar förbättring i en version av sagan avsedd för vuxna. Det är snarare en fråga om översättarens personliga stil. Klingberg (1986:17) anser att källtexten bör prioriteras i en översättning, och att den ska modifieras så lite som möjligt. Den förändring som förekommer i exempel (3c) ovan är relativt liten och går därför inte emot källtexten på ett markant sätt.

Även i exempel (4) har Welinder varit mer explicit än källtexten och valt att göra en friare tolkning, medan Holmberg har följt källtexten mer nära:

- (4a) nu havde han Penge! (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (4b) Nu hade han pengar! (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (4c) Han var rik! (Welinder, *Elddonet*, s. 11)

Welinder har valt att vara explicit genom att rakt ut säga att soldaten var rik, istället för att han hade pengar, som Andersen och Holmberg har gjort. Ingo (2007:123) nämner att ett explicitgörande förtydligar det som sägs mellan raderna.

Exempel (4c) är inte bara ett exempel på en omformulering, utan det är också ett explicitgörande, eftersom det är underförstått av kontexten att soldaten nu är rik efter att han plockade på sig så mycket guld han kunde bära, och Welinder säger det direkt. Ofta kan ett explicitgörande innebära att texten blir mer lättläst och tydlig, men i detta fall är varken exempel (4b) eller (4c) lättare att förstå än det andra. När en förändring inte innebär en förbättring är frågan om den är berättigad. Ofta frågar sig översättaren om man bör ligga nära originalet eller om man kan vara lite friare (Hatim & Munday 2004:11). I exempel (4) har vi två olika tillvägagångssätt, där Holmberg är trogen källtexten och Welinder, utan att förlora betydelsen eller någon information, är friare.

I nästa exempel, (5), förekommer ett explicitgörande av ett fast uttryck i källtexten. I sagan har soldaten precis blivit krönt till kung, och soldaterna skyldrar gevär för att fira. Båda översättarna har valt att avvika från källtexten något:

(5a) Soldaterne **præsenterede** (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 12)

(5b) soldaterna **skyldrade gevär** (Holmberg, *Elddonet*, s. 69)

(5c) soldaterna **skyldrade gevär** (Welinder, *Elddonet*, s. 16)

Skyldra gevär är ett fast uttryck på svenska som betyder att man hälsar genom att hålla sitt gevär på ett visst sätt. I källtexten står det endast att *soldaterne præsenterede*, trots att det även finns ett fast uttryck på danska som betyder detsamma som på svenska: *præsenterer gevær* (DDO [www]). Båda översättarna har valt att översätta det fasta uttrycket med ett motsvarande fast uttryck i målspråket, och de har även valt att lägga till *gevär* och göra uttrycket mer explicit än i källtexten.

Även om Andersen valde att endast skriva *præsenterede* är det passande att lägga till *gevär* i översättningarna och på så sätt göra uttrycket mer explicit. *Skyldrade gevär* är ett mer genomskinligt uttryck än endast *skyldrade*, och det underlättar också läsarens förståelse av texten, vare sig det är ett barn eller en vuxen.

I exempel (6) har Holmberg gjort ett explicitgörande, medan Welinder ligger nära källtexten:

(6a) „Jeg er bange, han ikke finder Qvæget!“ sagde lille Claus, og drev saa hjem med **hvad han havde**. (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 22)

(6b) ”Jag är rädd att han inte hittar boskapen” sa Lillklas, och så drev han hem **hela sin flock** (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 49)

- (6c) – Jag är rädd att han inte hittar boskapen! sa Lillklas och drev hem med **vad han hade** (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 28)

I källtexten skriver Andersen att Lillklas *drev saa hjem hvad han havde*. Welinder översätter det så att det även i hans översättning är implicit vad Lillklas drev hem. Holmberg gör det däremot explicit genom att istället skriva att Lillklas drev hem *hela sin flock*. Detta stämmer överens med vad Ingo (2007:124) nämner: det som är explicit är lättare för läsarna att förstå. Med hänsyn till att Holmbergs översättning riktas mot barn är Holmbergs val i (6b) lämpligt.

3.2 Utelämningar

I detta avsnitt ska jag presentera ett urval av de *utelämningar* från samtliga översättningar som är relevanta för denna uppsats, dvs. exempel som hanterar målgruppsanpassning, både skillnader i fråga om kultur och läsarnas ålder. *Utelämningar* innebär både *semantiska utelämningar* (informationsförlust) och *implicitgörande* (information som är explicit blir implicit). Jag har valt ut och analyserat totalt 14 semantiska utelämningar och åtta implicitgöranden från översättningarna av *Fyrtøiet*, *Keiserens nye Klæder* och *Lille Claus og store Claus*.

3.2.1 Semantiska utelämningar

I exempel (7) nedan har Welinder utelämnat en bisats som finns i källtexten. Utelämningen är en upprepning av sådant som nämns tidigare i sagan. Holmberg har istället varit trogen källtexten:

- (7a) det Fyrtøi, han havde taget i det hule Træ, **hvor Hexen havde hjulpet ham ned** (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 9)
- (7b) elddonet, som han hade tagit i det ihåliga trädet, **som häxan hade hjälpt honom ner i** (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (7c) det elddon, han tagit i det ihåliga trädet (Welinder, *Elddonet*, s. 13)

Welinder (7c) har här valt att inte ta med *hvor Hexen havde hjulpet ham ned*. Det fungerar som en påminnelse om något som läsaren redan har upplevt i början av sagan. Holmberg (7b) har i detta fall hållit sig nära originalet och översatt alla delar i exemplet.

Welinder har tagit bort sådant som den uppmärksamme läsaren redan vet, men det sker ändå en informationsförlust i denna del av sagan eftersom det som upprepas skedde mycket tidigare i sagan. Upprepningar är typiska för sagor som har haft en muntlig tradition och som är menade för högläsning (Westlund [www]), och Andersen skrev sina sagor just för att de skulle kunna läsas högt för barnen (Lunskær-Nielsen 2007:467). Eftersom Welinders översättningar främst är avsedda för vuxna krävs inte samma upprepningar och påminnelser som finns i källtexten, och det krävs kanske inte heller samma stil som är menad för högläsning.

I exempel (8) förekommer en likadan utelämning som i exempel (7), dvs. utelämning av sådant som nämnts tidigare och som används för att vägleda läsaren genom sagan:

- (8a) og stod nu, **som Hexen sagde**, nede i den store Gang (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (8b) Och stod nu alldeles **som häxan hade sagt** nere i en stor gång (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (8c) Och stod nu nere i den stora tunneln (Welinder, *Elddonet*, s. 10)

Även i detta exempel har Welinder (8c) valt att ta bort sådan information som redan nämnts tidigare i sagan, och som fungerar som en påminnelse för läsaren: *som häxan hade sagt*. Detta kan vara ett sätt att vägleda läsaren och påminna hen om tidigare händelser. I Welinders översättning för vuxna har han utelämnat detta, vilket kan bero på att vuxna inte behöver samma vägledning som barn.

Welinder använder bestämd artikel och form, *den stora tunneln*, vilket indikerar att det är något som läsaren har stött på innan, och det skapas ett samband mellan tunneln som häxan nämnde innan och tunneln som soldaten står i nu. Det behövs alltså inte *som Hexen sagde* för att Welinders äldre läsare ska kunna se sambandet. I Holmbergs översättning (8b) används däremot en obestämd form, *en stor gång*, vilket gör kopplingen till vad häxan nämnde tidigare svagare. Men kopplingen stärks istället av *som häxan hade sagt*, vilket är en mycket mer explicit påminnelse.

I exempel (9) förekommer ett fall av utelämning av en kulturspecifik företeelse. I denna mening räknar soldaten upp olika saker han kan köpa nu när han har pengar. Han nämner bland annat *Kagekonernes Sukkergrise*:

- (9a) han kunde kjøbe for det hele **Kjøbenhavn og Kagekonernes Sukkergrise**, alle Tinsoldater, Pidske og Gyngeheste, der var i Verden! (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)

- (9b) För det skulle han kunna köpa hela **Köpenhamn** och **bakelsegummornas godsaker**, alla tennsoldater, piskor och gunghästar i världen! (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (9c) Han kunde köpa hela **Köpenhamn, polkagrisar**, alla tennsoldater, piskor och gunghästar i världen! (Welinder, *Elddonet*, s. 11)

Som det framgår av detta exempel har Welinder (9c) utelämnat *Kagekonernes* i (9a), medan Holmberg (9b) har översatt det med *bakelsegummorna*. I *Ordbog over det danske sprog* ([www]) beskrivs en *kagekone* som en kvinna som säljer små kakor på gatan, t.ex. i en bod eller ett stånd. Holmbergs *bakelsegumma* syftar också på en kvinna som säljer bakelser, men ordet används sällan idag i Sverige (SAOB [www]). Om det var Holmbergs avsikt att behålla den ålderdomliga känsla som finns i källtexten är *bakelsegummorna* en lämplig översättning, men det är inte en lyckad översättning för barn, om det inte var Holmbergs syfte att göra språket ålderdomligt, eftersom det är ett föråldrat ord. Det är möjligt att Holmberg har behållit det ålderdomliga språket eftersom hans översättning är trogen källtexten, och att han kanske inte har haft ett explicit syfte att behålla det ålderdomliga språket.

Welinder nämner i sitt förord att han har haft som mål att bearbeta språket så att det ska låta naturligt idag och har därför moderniserat språket. Andersens tal-språk från 1800-talet är annorlunda från dagens språk, vilket kan vara orsaken till varför han valde att ta bort det något föråldrade uttrycks sättet.

Exempel (9) innehåller även en intressant skillnad mellan Holmbergs och Welinders respektive översättningar. Holmberg har använt en mer generell motsvarighet för *sukkergrise*, dvs. *godsaker*. Welinder använder en sötsak som är vanlig i Sverige, *polkagrisar*. I *Ordbog over det danske sprog* ([www]) står det att en *sukkergris* är en gris gjord av sockermassa, och det är ett ord som inte används mycket idag. Ingen av översättningarna har alltså valt en exakt motsvarighet i målkulturen, utan de har istället gjort en anpassning till den svenska kulturen. I sammanhanget är det inte viktigt att det ska vara en exakt likadan sötsak som Andersen nämner då den endast nämns en gång och inte har en stor inverkan på berättelsen. Syftet med att nämna sötsaken är snarare att demonstrera att soldaten är så rik att han kan köpa vad han vill, vilket framgår i båda översättningarna trots att *godsaker* och *polkagrisar* inte är alltför dyra idag. Både *godsaker* och *polkagrisar* är bekanta ord i Sverige, för både barn och vuxna, men *bakelsegummorna* är mindre lämpliga för barn.

Båda översättarna har även behållit *Köpenhamn*, dvs. de har inte valt att flytta berättelsen till Sverige och bytt ut staden mot en svensk motsvarighet. Översättarna lägger inte heller till en förklaring om var Köpenhamn ligger, utan förlitar

sig på att läsaren vet detta. Båda översättarna har däremot använt en svensk stavning av namnet.

Precis som i exempel (7) och (8) innehåller även exempel (10) en utelämning som fungerar som en påminnelse om tidigare händelser. Welinder har tagit bort påminnelsen medan Holmberg har behållit den:

- (10a) Hunden, der havde Øine, saa store, som et Par Theekopper, **og som han havde seet nede under Træet** (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 10)
- (10b) hunden, som hade ögon så stora som ett par tekoppar, **och som han hade sett där nere under trädet** (Holmberg, *Elddonet*, s. 66)
- (10c) hunden med ögon stora som tekoppar (Welinder, *Elddonet*, s. 13)

Welinder (10c) förlitar sig på att läsaren själv ska se sambandet mellan hunden som hen stötte på tidigare i sagan och hunden som dyker upp i exemplet ovan, medan Andersen (10a) och Holmberg (10b), kanske för barnens skull, hjälper läsaren att minnas att läsaren har mött den hunden tidigare i berättelsen och att det inte handlar om ytterligare en hund. Holmbergs version blir då mer lättare att läsa och förstå än Welinders.

Exempel (11) illustrerar ett fall av utelämning där Welinder har tagit bort ett längre stycke som Holmberg har valt att behålla i *Keiserens nye Klæder*:

- (11a) nu troede han nok, at han ikke behøvede at være bange for sig selv, men han vilde dog sende Nogen først for at see, hvorledes det stod sig. (Andersen, *Keiserens nye Klæder*, s. 75)
- (11b) Nu trodde han visserligen, att han inte behövde vara orolig för sin egen del, men han ville ändå skicka någon först för att se, hur det skulle avlöpa (Holmberg, *Kejsarens nya kläder*, s. 93)
- (11c) (Det finns ingen motsvarande översättning) (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 65)

Kejsaren vill först skicka någon annan för att se tyget, inte för att han är rädd att han är för dum för att kunna se det, utan för att vara på säkra sidan. Andersen, liksom Holmberg, har tydligt skrivit vad kejsaren tänker och tycker. Det är tveksamt om detta framgår av kontexten i Welinders fall. Det är inte lika tydligt som i källtexten. Det har definitivt skett en informationsförlust i Welinders översättning. I denna mening försöker kejsaren övertala sig själv om att det inte finns något att oroa sig för och att han inte är dum eller olämplig för sitt ämbete. Vad gäller sagans innehåll, och vad detta betyder för karaktären, så är det olämpligt att utelämna detta.

Om man däremot endast läser Welinders översättning (11d), vilket läsarna antagligen gör då det inte är troligt att det jämför översättningen med källtexten, tycks det inte saknas något:

- (11d) Men han kände sig lite underlig till mods, när han tänkte på att den som var dum eller olämplig för sitt ämbete inte kunde se det. **(Utelämnat)** Alla människor i hela staden visste vilken underbar kraft tyget hade och alla längtade efter att få se hur oduglig eller dum grannen var.
– Jag ska sända min gamle hederlige minister till vävarna! tänkte kejsaren. Han kan bäst se hur tyget tar form eftersom han har förstånd och sköter sitt ämbete bättre än någon annan. (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 65)

I översättningen får man inte känslan av att det saknas en mening. Men vid en jämförelse är det tydligt att Welinder har utelämnat en viktig del. Utelämningen innebär en avvikelse från källtexten som är större än vad som kan anses vara befogat.

Exempel (12) och (13) nedan illustrerar hur Welinder har utelämnat sådant som upprepas i källtexten:

- (12a) og spurgte, om det ikke var et smukt Mønster og **deilige Farver** (Andersen, *Keiserens nye Klæder*, s. 75)
- (12b) och frågade, om det inte var ett vackert mönster **och härliga färger** (Holmberg, *Kejsarens nya kläder*, s. 93)
- (12c) och frågade, om det inte var ett vackert mönster (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 65)
- (13a) og saa roste han Tøiet, han ikke saae, **og forsikkrede dem sin Glæde over de skjønne Couleurer og det deilige Mønster.** (Andersen, *Keiserens nye Klæder*, s. 75)
- (13b) Och så prisade han tyget, som han inte såg, **och försäkrade dem att han var så glad över de vackra färgerna och det härliga mönstret.** (Holmberg, *Kejsarens nya kläder*, s. 93)
- (13c) Så berömde han tyget, som han inte såg. (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 66)

Informationen i exempel (12) upprepas sedan i exempel (13). I sagan frågar vävarna först *om det inte var ett vackert **mönster** och härliga **färger*** (12b), och i nästa stycke säger ministern: *Å, det är vackert, det mest förtjusande man kan tänka sig! [...] Det här **mönstret** och de här **färgerna!*** (Holmberg 1983:93). Nästa minister som skickades dit *prisade tyget [...] och försäkrade dem att han var så glad*

över de vackra *färgerna* och det härliga *mönstret* (13b). Färgerna och mönstret upprepas alltså flera gånger på mycket kort tid. Welinder har valt att inte ta med *deilige farver* första gången, i exempel (12c), men tar istället med det den andra gången det nämns. Till sist har han tagit bort både mönster och färger i exempel (13c). Holmbergs översättning, som troget återger det som står i källtexten, blir upprepande och det blir lite besvärligt att läsa den. Welinders översättning har bättre flyt, men återspeglar inte källtexten.

En del av Andersens stil, och även ett vanligt drag i sagor, är just upprepning. Det kan bero på att sagor ofta berättades muntligt och upprepningar hjälper läsarna eller lyssnarna att bättre förstå sagan (Manzel 1999:387). Upprepningen av färgerna och mönstret tyder på att det är en viktig aspekt i sagan, och då är det kanske inte lämpligt att utelämma upprepningen, även om det bara är delvis som i Welinders fall. I början av sagan poängteras det att kejsaren är så otroligt förtjust i ”smukke nye Klæder, at han gav alle sine Penge ud for ret at blive pyntet” (’nya, vackra kläder, att han gav ut alla sina pengar för att blir riktigt fin’ (Holmberg 1983:92)), vilket innebär att det är ett viktigt tema i sagan och bör bevaras i översättningar.

I exempel (14) har Welinder valt att utelämma ett ord, nämligen *vævejunkere*, medan Holmberg har följt källtexten:

- (14a) Keiseren gav hver af Bedragerne et Ridderkors til at hænge i Knaphullet og Titel af **Vævejunkere**. (Andersen, *Keiserens nye Klæder*, s. 76)
- (14b) Kejsaren gav var och en av bedragarna ett riddarkors att hänga i knapphålet och titeln **vävjunkare** (Holmberg, *Kejsarens nya kläder*, s. 93)
- (14c) Kejsaren gav var och en av bedragarna ett riddarkors att hänga i knapphålet (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 67)

Vævejunkere tycks vara Andersens egen sammansättning, och *vävjunkare*, det använda ordet i Holmbergs översättning som även återfinns i Backmans översättning från 1877, verkar vara en direktöversättning från danskan, då detta inte heller är ett ord i svenskan. *Junker*, både på danska och på svenska, är ett äldre ord som syftar på en ung adelsman som ännu inte är riddare (SAOB [www], Ordbog over det danske sprog [www]). Andersen har kombinerat detta med *væve* (’väva’) och menar då att kungen uppskattar de unga bedragarnas kunskaper som vävare, och visar det genom att ge dem en särskild titel.

När källtexten publicerades på 1800-talet var *junker* ett mer vanligt ord och läsarna kunde antagligen förstå innebörden, även om det inte var bekant för dem. Däremot är frågan om det är passande i Holmbergs översättning från år 1983, speciellt för barn, då ordet inte längre används. Men det står även *titeln* innan i

(14b) så läsarna kan kanske förstå ungefär vad det innebär, men betydelsen kan också gå förlorad och ordet kanske snarare förvirrar.

Welinder har istället utelämnat detta ord i (14c), kanske för att det inte finns en motsvarighet på svenska som användes då översättningen tillkom 2002. I förordet till sagosamlingen har Welinder skrivit att han har bearbetat Andersens språk så att det är modernt. Det framgår ändå att bedragarna hedras och belönas för sitt arbete.

I exempel (15) nedan har Welinder valt att utelämna en bisats, som finns med i både källtexten och Holmbergs översättning:

- (15a) og den gode Kone satte al den deiligste Mad, hun havde, for ham (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 14)
- (15b) och den goda hustrun satte fram all den bästa mat hon hade åt honom (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 40)
- (15c) (Det finns ingen motsvarande översättning) (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 19)

I detta exempel finns det ingen motsvarande översättning i Welinders version i (15c). Han har alltså valt att utelämna denna del helt. Några stycken innan har Andersen beskrivit att det fanns ”et stort Bord med Viin og Steg og saadan en deilig Fisk” (’ett stort bord dukat med vin och stek och en härlig fisk’ (Holmberg 1983:40)). Det är alltså bekant för läsaren att det finns mycket mat på bordet, vilket kan vara en anledning till att Welinder har valt att inte återge det. Men läsaren går miste om att bondhustrun hade ställt fram maten specifikt åt honom (klockaren), vilket innebär en informationsförlust i Welinders översättning.

I nästa exempel på utelämnningar i *Lille Claus og store Claus* har Welinder återigen valt att ta bort en mening som finns i källtexten, medan Holmberg har behållit den:

- (16a) Under Bordet ved sine Fødder havde han lagt sin Sæk med Hestehuden i, **for vi veed jo, at det var den han var gaaet hjemme fra med, for at faae den solgt i Byen** (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 15)
- (16b) Under bordet hade han lagt sin säck med hästhuden i, **för vi vet ju att han hade tagit den med sig för att sälja den i stan** (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 42)
- (16c) Vid sina fötter under bordet hade han lagt sin säck med hästhuden (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 20)

Exempel (16) ovan fungerar som en påminnelse för läsaren och berättaren talar direkt till läsaren. Berättaren säger till läsaren att vi vet att Lillklas hade tagit med

sig sin säck med hästhud som han ska sälja. Återigen har Andersen i (16a) inkluderat en påminnelse för läsarna, och unga läsare kan behöva lite mer vägledning genom en berättelse än äldre. I Welinders översättning (16c) för vuxna krävs då inte samma anpassning. Annette Øster (2007: 403, 406) skriver att läsaren och berättaren har en nära relation i Andersens sagor, och det finns ofta kommentarer från berättaren, vilket är just vad Welinder ofta har valt att utelämna. Holmberg (16c) har inkluderat dessa i sin översättning för barn.

I nästa exempel, (17), har Welinder kortat ner det som står i källtexten genom att endast behålla det som kan anses vara nödvändigt:

- (17a) „troer Du, vi have Penge i Skjeppeviis?“
„Huder, Huder! hvem vil kjøbe Huder,“ raabte han igjen, men alle dem, som spurgte, hvad Huderne kostede, svarede han: „en Skjeppe Penge.“ „Han vil gjøre Nar af os,“ (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 18)
- (17b) ”Tror du vi har pengar skäppvis?”
”Hudar, hudar! Vem vill köpa hudar!” skrek han igen, men alla som frågade vad hudarna kostade svarade han: ”en skäppa pengar.” ”Han vill driva med oss” (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 44)
- (17c) Tror du vi har så mycket pengar. Han vill lura oss. (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 23)

Welinder (17c) har valt att endast behålla ena sidan av ett samtal, och tagit bort det som Storklas säger. Till skillnad från Holmberg (17b), som troget har återgett det som står i källtexten (17a), har Welinder kortat ner det som sägs, men ändå lyckats få med innehållet. Detta innebär att läsaren ändå lätt kan följa med i sagan och förstå allt som händer, men det sker ändå en förlust vad gäller Andersens berättarstil genom att hans text förkortas och till viss del förloras.

I exempel (17b) står det att Storklas *skrek igen*. Han upprepar nämligen *Hudar, hudar! Vem vill köpa hudar!* precis innan i sagan, och männen frågar vad de kostar och han svarar att de kostar en skäppa pengar. Allt som Welinder har tagit bort i (17c) har alltså precis sagts.

Även i nästa exempel, (18), har Welinder valt att ta bort sådant som nyligen nämnts:

- (18a) „Huder, Huder!“ vrængede de ad ham, **„ja, vi skal give Dig en Hud, der skal spytte røde Grise!** ud af Byen med ham!“ raabte de (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 18)
- (18b) ”Hudar, hudar!” hånade de, **”Ja, vi ska ge dig en hud som en flådd gris!** Ut ur stan med honom!” skrek de (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 45)

- (18c) – Hudar, hudar! Härmade de honom hånfullt. De ropade att han skulle ut ur staden (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 23)

Welinder i (18c) har tagit bort hotet från folket, men detta beror antagligen inte på att det är ett våldsamt hot och att det är vad Klingberg (1977:186) kallar *purifikation*. Welinder har nämligen inte censurerat våld varken innan eller efter detta exempel. Det beror snarare på att han ha haft som mål att korta ner sagan genom att ta bort överflödigt information, och anpassa den för vuxna. Holmberg (18b) har däremot valt att återigen återge källtexten troget, och har inte heller censurerat våld eller liknande för läsarnas skull.

I nästa exempel, (19), har Welinder kortat ner källtexten och endast tagit med det som är helt nödvändig information:

- (19a) „Her er et Glas **Mjød fra hendes Søn!**“ sagde Kromanden, men den **døde Kone sagde da ikke et Ord, men sad ganske stille!** - „**Hører I ikke!**“ raabte Kromanden ligesaa høit, han kunde, „her er et Glas Mjød fra hendes Søn!“ (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 19)
- (19b) ”Här är ett glas mjöd **från hennes son**”, sa krögarn, men den **gamla kvinnan sa inte ett ord utan satt alldeles stilla.** ”**Hör ni inte!**” skrek krögaren så högt han kunde. ”Här är ett glas mjöd från hennes son!” (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 46)
- (19c) – Här är ett glas vin, ropade värden så högt han kunde. Här är ett glas vin från er son! (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 24)

Welinders version (19c) är kortare än källtexten (19a) och Holmbergs översättning (19b). Det blir en informationsförlust, då Welinder har utelämnat sådant som inte nödvändigtvis är implicit. Texten blir inte svårare att läsa, men vid en jämförelse av källtexten och Welinders översättning blir skillnaden stor. I Holmbergs översättning påminns läsaren igen om att farmodern faktiskt är död.

Exempel (20) illustrerar ytterligare en utelämning, och även i detta fall är det Welinder som har gjort den:

- (20a) „hvor han er blevet let at bære! ja det er nok fordi jeg har hørt en Psalme!“ (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 20)
- (20b) ”Så lätt han har blivit att bära nu! Jo, det är nog för att jag har hört en psalm” (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 47)
- (20c) (Det finns ingen motsvarande översättning) (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 26)

Det som sägs av Andersen i (20a) och återges av Holmberg i (20b) har alltså inte någon motsvarighet hos Welinder i (20c). Flera av Welinders utelämnningar går att förklara på grund av att han tar bort sådant som har upprepats. I detta fall stämmer detta bara delvis, dvs. bara en del av den information som tas bort har nämnts innan. Storklas tänker innan att säcken är lätt, men läsaren får inte reda på att han tror att det kan bero på att han varit i kyrkan och hört en psalm. Welinder (20c) har tagit bort vad Storklas tänker när han lyfter en säck med vad han tror är Lillklas i, men i själva verket är det en gammal man. Denna utelämnning innebär en informationsförlust, trots att läsaren är medveten om att det inte är Lillklas i säcken. Förlusten är snarare Storklas tankar.

3.2.2 Implicitgörande

I exempel (21) förekommer ett implicitgörande i Welinders översättning jämfört med källtexten och Holmbergs översättning:

- (21a) „Har Du Fyrtoiet med“ **spurgte Hexen.** (Andersen, *Fyrtoiet*, s. 9)
- (21b) ”Har du elddonet med dig?” **frågade häxan** (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (21c) – Har du elddonet med dig? (Welinder, *Elddonet*, s. 11)

I (21c) har Welinder valt att utelämna vem det är som säger repliken. Det är en acceptabel utelämnning då det framgår av kontexten vem som säger vad, eftersom soldaten hade en replik precis innan och precis efter häxans replik. I Holmbergs översättning (21b) har han tydligt skrivit ut vem det är som frågar. I källtexten (21a) och i Holmbergs översättning, som främst riktas mot barn, kan det underlätta läsningen för barnen att tydligt skriva ut vem som säger vad.

I exempel (22) har Welinder (22c) valt att ta bort en hel mening jämfört med källtexten och har istället låtit den borttagna informationen vara implicit. Holmberg (22b) har behållit meningen från källtexten (22a), men har inte översatt den ordagrant då den snarar betyder *Alla människor sprang därifrån*:

- (22a) Alle Mennesker løb afsted (Andersen, *Fyrtoiet*, s. 11)
- (22b) Alla människor fick bråttom (Holmberg, *Elddonet*, s. 67)
- (22c) (Det finns ingen motsvarande översättning) (Welinder, *Elddonet*, s. 15)

Det kan tyckas onödigt att behålla meningen i (22a), eftersom Andersen precis innan skriver att alla människor skyndar sig från hela staden till platsen där soldaten ska hängas. Meningen tillför kanske inte något viktigt utan upprepar bara sådant som skett tidigare, och som läsaren redan vet.

Alla utelämnningar i översättningar sker inte på grund av en vilja att anpassa texten till en målgrupp, vare sig det är barn eller vuxna. Översättare kan ibland, speciellt med lågprestigelitteratur, välja att ta bort sådant som de anser är överflödigt och kanske onödig information. Översättare av högprestigelitteratur bevarar källtextens helhet i mycket högre grad (Lindqvist 2005:174). Som nämnt i avsnitt 2.2 anses barnlitteratur ofta tillhöra lågprestigelitteraturen, och även om ett litterärt verk för barn är kanoniserat, så har översättaren ofta frihet att modifiera texten. Det tycks alltså inte spela någon roll om barnlitteratur är kanoniserad eller inte. Exemplet ovan kan alltså anses innehålla överflödigt information i form av en upprepning, och Welinder har gjort valet att hans läsare inte behöver detta för att förstå och uppskatta sagan.

I exempel (23) har Welinder återigen utelämnat sådant som är underförstått, medan Holmberg har behållit det:

- (23a) for nu var han rig, **da han havde saa mange Penge** (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 9)
- (23b) för nu var han rik, **han hade ju så mycket pengar** (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (23c) Han var ju rik! (Welinder, *Elddonet*, s. 12)

Welinder (23c) har valt att inte återge *da han havde saa mange Penge* utan översatte endast den första delen, *for nu var han riig*. Eftersom soldaten var rik är det underförstått att han har pengar. Holmberg (22b) har varit trogen källtexten (22a) och översatt hela meningen. Holmbergs översättning riktas även mot barn, så det är mer naturligt att han väljer att även inkludera sådant som kan läsas mellan raderna.

Även i nästa exempel har Welinder tagit bort sådant som är explicit i källtexten och valt att låta det vara implicit i sin egen översättning:

- (24a) et lille bitte Kammer, **heelt inde under Taget** (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 9)
- (24b) en stackars liten kammare, en vindskupa **alldeles under taket** (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (24c) en eländig liten vindskammare (Welinder, *Elddonet*, s. 12)

Welinder (24c) har valt att ta bort *alldeles under taket*, och genom att lägga till *vind-* i *vindskammare* är det tydligt att rummet ligger alldeles under taket. Holmberg (24b) har däremot valt att lägga till *en vindskupa* utöver *kammare*, vilket gör det mycket tydligt vad för sorts rum det handlar om och var det ligger.

Ibland kan det vara svårt att placera ett exempel i antingen kategorin utelämnningar och kategorin implicitgörande. För en vuxen läsare kan det vara självklart att en vindskupa eller en vindskammare finns precis under taket, vilket skulle innebära att exempel (24) är ett fall av implicitgörande, dvs. *heelt inde under Taget* är underförstått och inte behövs översättas. Men för ett barn är detta inte lika självklart, vilket betyder att exempel (24) klassificeras som en utelämnning som innebär en informationsförlust. För ett barn kan det vara nödvändigt att det tydligt står att vindskupan finns precis under taket. Detta illustreras tydligt eftersom Welinders översättning (för vuxna) har utelämnat denna upplysning, och Holmbergs översättning (för barn) återger den.

I exempel (25) nedan har Welinder valt att inte återge delar av källtexten, medan Holmberg har varit trogen källtexten:

- (25a) „Gud bevar’ os!“ tænkte den gamle Minister og spilede Øinene op, „jeg kan jo ikke se Noget!“ **Men det sagde han ikke.** (Andersen, *Keiserens nye Klæder*, s. 75)
- (25b) ”Gud bevare oss!” tänkte den gamle ministern och spärrade upp ögonen. ”Jag kan ju inte se något!” **Men det sa han inte** (Holmberg, *Kejsarens nya kläder*, s. 93)
- (25c) – Gud, hjälp! tänkte ministern och spärrade upp ögonen. Jag kan ju inte se något. (Welinder, *Kejsarens nya kläder*, s. 65)

Welinder i (25c) har valt att låta *men det sagde han ikke* vara implicit i sin översättning. Eftersom Andersen (25a) skriver att ministern **tänkte** detta är det inte helt nödvändigt att explicit säga att ministern inte upprepade detta högt. Däremot betonas det i källtexten och i Holmbergs översättning (25b) att ministern inte sa det högt. Ett tema i sagan är just att alla tänker detta, men ingen vågar säga det högt. Trots att läsaren förstår att ministern inte säger det i Welinders översättning, så går något förlorat, eftersom ett centralt tema inte är lika tydligt. Holmberg har valt att ta med *Men det sa han inte* i sin översättning, vilket är passande då den riktas mot barn som gynnas av explicitgöranden och lättlästa texter, och översättningen är trogen mot sagans tema.

I exempel (26) har Welinder valt att implicitgöra det som är explicit i såväl källtexten som i Holmbergs översättning:

- (26a) „Ja, nu vil jeg bede Dig at lade være!“ sagde store Claus, „for siger Du det endnu eengang, saa slaæer jeg din Hest for Panden, saa den skal ligge død

paa Stedet, **da er det forbi med den!**“ (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 13)

- (26b) ”Ja, nu ber jag dig låta bli”, sa Storklas, ”för om du säger det en gång till så slår jag hästen din i pannan, så den ligger död på stället och **så är det slut med den!**” (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 38)
- (26c) – Nu vill jag be dig låta bli det där! sa Storklas. Säger du det en gång till, så slår jag din häst på pannan, så att den ligger död på stället (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 17)

Implicitgörande kan försvåra läsningen, men i exempel (26c), Welinders översättning för vuxna, är det lätt att läsa mellan raderna, eftersom det i samma mening nämns att hästen är död, *så är det slut med den* är därför underförstått. Det explicita förblir explicit i Holmbergs översättning (26b), vilket är till fördel för barnen men inte nödvändigt.

I nästa exempel, (27) förekommer ytterligare ett implicitgörande, och precis som i exempel (26) ovan är det Welinder som har valt att göra det:

- (27a) Bondekonen og Degnen sad til Bords **og ellers slet ingen andre** (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 14)
- (27b) Bondhustrun och klockaren satt till bords **men inte någon annan** (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 40)
- (27c) Bondhustrun och klockaren satt till bords (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 19)

Eftersom Andersen i (27b) nämner att bondhustrun och klockaren sitter vid bordet men inte nämner någon annan är det underförstått att bara de två sitter där. Welinder (27c) har då tagit bort bisatsen som explicit förklarar detta, medan Holmberg (27b) har behållit den, kanske för att underlätta för de unga läsarna eller för att följa källtexten.

I Welinders översättning (28c) av den följande paragrafen förekommer ett implicitgörande vilket innebär att Welinder har gjort en utelämnning.

- (28a) Havpigen sagde, at en Miil oppe paa Veien, - og ved Veien mener hun jo Aaen, **for andet Sted kan hun ikke komme**, - staaer endnu en heel Drift Qvæg til mig (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 21)
- (28b) Havsflickan sa att en mil uppåt vägen – och med vägen menar hon ån, **för någon annanstans kan hon inte komma** – stod en hel flock boskap till och väntade på mig (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 47)

- (28c) Sjöjungfrun sa till mig att en mil längre fram på vägen, och med vägen menar hon ån, finns ytterligare en hel hop boskap åt mig (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 27)

Trots att Welinder (28c) har valt att ta bort en bisats jämfört med Andersen (28a) försvinner ingen information eftersom det som har utelämnats kan läsas mellan raderna. I källtexten fungerar bisatsen som en påminnelse och förklaring för läsarna, och Andersen säger explicit att det inte finns någon annanstans hon kan ta vägen eftersom hon är en sjöjungfru och endast kan leva i ån, och inte uppe på land. Welinder behåller en del av förklaringen, nämligen *med vägen menar hon ån* och det är tillräckligt för att läsaren ska förstå vad hon menar. *For andet Sted kan hun ikke komme* i källtexten är alltså inte nödvändig information för att läsaren ska följa med i sagan, vilket kan förklara varför Welinder har utelämnat detta och låtit det vara implicit.

I en text för barn kan det krävas en sådan tydlig förklaring för att försäkra sig om att barnen verkligen förstår vad som sker, så det är passande att Holmberg i (28b) har valt att behålla förklaringen som ges i (28a).

3.3 Andra avvikelser

I detta avsnitt ska jag presentera ett urval av andra skillnader mellan källtexten och de båda måltexterna i relation till varandra samt mellan måltexterna, vilka är relevanta för denna uppsats, dvs. exempel som hanterar målgruppsanpassning, både vad gäller kultur och åldersskillnader. Det kan t.ex. vara olika ordval, fasta uttryck, översättning av namn. Jag har totalt analyserat nio *andra avvikelser* från översättningarna av *Fyrtøiet*, *Keiserens nye Klæder* och *Lille Claus og store Claus*.

I exempel (29) har Welinder och Holmberg översatt *aften* på olika sätt i *Fyrtøiet*:

- (29a) Hun sagde: „god **Aften**, Soldat!“ (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 7)
- (29b) Hon sa: ”God **afton**, soldat! [...]” (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (29c) – God **kväll**, soldat! (Welinder, *Elddonet*, s. 9)

Welinder (29c) har översatt *aften* med *kväll* medan Holmberg (29b) valt *afton*. Bacquin och Zola Christensen (2011:161) nämner att en svårighet med att översätta mellan danska och svenska är att ord som är besläktade har fått olika betydelser och konnotationer på de två språken och används på olika sätt. De nämner att *kväll* på svenska är vardagligt och stilistiskt neutralt, och *afton* på svenska har

en mer ålderdomlig och formell känsla. På danska är *god aften* vardagligt och neutralt. I exempel (29a) ovan får häxans tal därför en vardaglig känsla, men i Holmbergs översättning (29b) blir det snarare högtidligt och gammaldags. Welinders *god kväll* (29c) stämmer mer överens med känslan som finns i källtexten. Däremot är det möjligt att Holmberg eftersträvar en ålderdomlig känsla eftersom sagan är skriven år 1835, vilket är 150 år före Holmbergs översättning. *God aften* kan också helt enkelt vara en direktöversättning av *god aften*.

I exempel (30) återfinns vad Klingberg (1986:19) kallar *förenkling*, dvs. ett specifikt begrepp ersätts med ett mer generellt koncept. Ett specifikt myntslag, *Skillinger*, har ersatts med de generella begreppen *slantar* och *pengar*:

- (30a) luk Kisten op og tag ligesaa mange **Skillinger**, Du vil (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (30b) öppna kistan och ta så många **slantar** du vill (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (30c) öppna kistan och ta så många **pengar** du vill (Welinder, *Elddonet*, s. 10)

Welinder (30c) och Holmberg (30b) har valt olika ord, men båda använder ett mer generellt ord istället för att specificera myntslaget, som i källtexten (30a). Hade de översatt *Skillinger* med *skilling*, hade moderna läsare kanske reagerat på det, medan *slantar* och *pengar* är mer passande i översättningar för läsare idag.

Klingberg (1977:142) nämner att när ett land får ett nytt myntsystem kommer det gamla länge vara ett problem inom översättning. Men när det handlar om ungefärliga summor är det acceptabelt med ungefärliga översättningar (Klingberg 1977:147). En skilling har ett bestämt värde, men i exempel (30a) används det på samma sätt som *slantar* och *pengar*, dvs. en obestämd summa pengar.

Senare i sagan står det: „*Nei*,“ *sagde Hexen*, „*ikke en eneste Skilling vil jeg have!*“ (exempel (31)). När personerna inte talar om en viss summa pengar, utan bara ett enda mynt, så har översättarna gjort andra val som illustreras i exempel (31):

- (31a) „*Nei*,“ *sagde Hexen*, „*ikke en eneste Skilling vil jeg have! [...]*“ (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (31b) ”*Nej*”, *sa häxan*, ”*jag vill inte ha en enda skilling! [...]*” (Holmberg, *Elddonet*, s. 62)
- (31c) – *Nej*, *sa häxan*, *inte ett öre vill jag ha!* (Welinder, *Elddonet*, s. 10)

I (31c) har Welinder valt *öre* istället för det mer neutrala *pengar* som i exempel (30). På svenska kan man även säga ”inte ett öre” för att uttrycka att det handlar

om lite pengar. Holmberg (31b) har behållit *skilling* som i källtexten, kanske för att behålla den ålderdomliga känslan som finns i originalet, men detta kan skapa en viss förvirring för läsare, speciellt för barn som kanske inte är bekanta med *skilling*.

Förutom att Welinder har anpassat exempel (31) till svenska läsare har han, med Klingbergs ord, *moderniserat* det, då han har bytt ut en äldre detalj mot en modernare: *öre*. I Danmark använde man skillingar fram till år 1875 (DDO [www]), dvs. 40 år efter att *Fyrtøiet* kom ut. I Sverige slutade man använda skillingar år 1855 (NE [www]), vilket är mer än hundra år innan Holmbergs och Welinders översättningar.

I exemplet nedan har Welinder och Holmberg valt att översätta ett uttryck i källtexten med olika uttryck på svenska:

- (32a) „God Aften!“ sagde Soldaten og **tog til Kasketten**, for saadan en Hund havde han aldrig seet før (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 8)
- (32b) ”God afton!” sa soldaten och **tog åt mössan**, för en sådan hund hade han aldrig sett förut (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (32c) – God kväll, sa soldaten och **gjorde honnör**.
En sådan hund hade han aldrig sett förr (Welinder, *Elddonet*, s. 11)

Holmberg i (32b) har valt ett uttryck på svenska, *tog åt mössan*, som liknar det danska *tog til Kasketten* i (32a). Både på danska och på svenska uttrycks samma sak, dvs. att soldaten överraskat tar tag i sin mössa när han ser hunden. Däremot är kanske inte *tog åt mössan* ett uttryck som barn är bekanta med.

Dock är kanske *tog åt mössan* mer passande än *gjorde honnör* som Welinder väljer. Trots att det är en soldat är det tveksamt att han hälsade på hunden med en honnör, som betyder ’militär hälsning med högra handen mot huvudbonadens skärm’ (NE [www]). *Honnör* syftar på en hälsning, men i sagan handlar det snarare om att soldaten överraskat tar i mössan. I Welinders översättning, till skillnad från Holmbergs, är inte heller sambandet mellan honnören och den överraskande hunden tydligt, eftersom han har utelämnat *för* innan *en sådan hund hade han aldrig sett förr*.

I exempel (33) finns en av de få referenserna till saker utanför sagornas värld. Andersen hänvisar till en park i Danmark som heter *Kongens Have*:

- (33a) i Kongens Have (Andersen, *Fyrtøiet*, s. 9)
- (33b) i den kungliga parken (Holmberg, *Elddonet*, s. 64)
- (33c) i kungliga parken (Welinder, *Elddonet*, s. 12)

Både Holmberg och Welinder har ersatt denna referens med något som inte är specifikt för Danmark och som snarare är en beskrivning. Istället för att behålla namnet på parken, *Kongens Have* (33a), eller direktöversätta det, 'Kungens trädgård', har båda översättarna valt att skriva om det till *den kungliga parken* (33b) och *kungliga parken* (33c). Klingberg (1986:18) kallar detta för *omskrivning*, då måltexten uttrycker samma sak som källtexten men utan de kulturella aspekterna. Exempel (33) kan även kategoriseras som Klingbergs *förklarande översättning*, vilket innebär att de kulturella aspekternas funktion eller användning anges istället för de främmande namnen (Klingberg 1986:18). Istället för att behålla *Kongens Have* har översättarna förklarat vad det är fråga om, nämligen *den kungliga parken* (Klingberg 1986:18).

Hjørnager Pedersen (2004) nämner att vare sig om man översätter namn på platser eller inte, så kommer danskarna vara mer bekanta med platsernas bakgrund och historia än läsare från andra länder och kulturer. Det innebär att källtextsläsarna har en bättre förståelse för både platsen som det hänvisas till och den underliggande betydelsen som författaren kanske syftar på. I en översättning kan man välja att ta bort referensen eller skriva om den, men det innebär att man förlorar en dimension i referensen (Hjørnager Pedersen 2004:319).

Översättning av namn är ett problematiskt område, och översättare kan hantera namn på olika sätt. Beroende på vad för sorts namn det är, t.ex. geografiska namn, namn på historiska personer osv. kan översättare välja olika strategier. Klingberg (1977:107) förklarar att Thulstrup (1942) ansåg att man borde behålla utländska namn i sina utländska former så långt det går. Namn på gator, torg och broar bör, om de tillhör germanska och romanska språk, inte översättas (Klingberg 1977:107). Enligt detta synsätt borde översättarna ha behållit *Kongens Have* i originalformen, men det är inte lämpligt i en översättning för barn då det är ett främmande namn på ett annat språk. Det är inte ens säkert att vuxna skulle kunna förstå att det handlar om en park, då *have* inte är tillräckligt genomskinligt för att man som svensk genast ska förstå vad det betyder.

Det är även tveksamt om kontexten skulle kunna hjälpa läsaren att förstå; soldaten *kjørte i* ('åkte i') *Kongens Have*, vilket inte direkt för tankarna till en park, men läsaren kan i alla fall kanske förstå att det handlar om en plats. Översättarnas val att översätta namnet med en sorts förklaring är då passande, och gör så att läsarna kan förstå vad som åsyftas. Men det gör att en nivå hos referensen går förlorad, och Klingberg (1986:19) rekommenderar inte att översättaren utelämnar kulturella element, utan förespråkar snarare att översättaren lägger till en kort förklaring och behåller den kulturella referensen, vilket underlättar läsningen för både barn och vuxna.

I exempel (34) har både Holmberg (34b) och Welinder (34c) valt att anpassa källtextens namn *Claus* till en svensk publik och ersatt det med *Klas*:

(34a) Claus (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 13)

(34b) Klas (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 38)

(34c) Klas (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 17)

Klingberg (1986:43) förklarar att det inte är orimligt att namn utan någon särskild betydelse förs över till måltexten utan någon förändring. Däremot rekommenderar Klingberg andra tillvägagångssätt när det handlar om översättning av barnlitteratur. Översättaren kan antingen förändra namnet helt, eller välja en form av namnet som används i målkulturen. Båda översättarna har i detta exempel valt den svenska formen av *Claus*, dvs. *Klas*, då *Claus* inte har en betydelse som är relevant för handlingen.

I exempel (35) nedan har Holmberg valt att översätta *Bondekonens Mand* med *bonden*:

(35a) det var **Bondekonens Mand**, som kom hjem (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 14)

(35b) Det var **bonden** som kom hem (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 40)

(35c) Det var **bondhustruns man** som kom hem (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 19)

Källtexten och de två måltexterna syftar alla på samma person, men Holmberg (35b) har istället för att referera till bondhustruns man valt att referera direkt till *bonden*. Detta kan också göra det lättare att förstå vem som åsyftas, och det kan vara lättare att se sambandet mellan *bonden* som Lillklas pratar om och *bonden* som kommer senare i sagan, och som kallas just *bonden*. Welinder (35c), som vid flera tillfällen har valt att vara lite mer fri i sin översättning, har här valt att följa källtexten (35a) och skrivit *bondhustruns man*.

I nästa exempel har Holmberg valt att översätta *have lidt at leve af* med ett svenskt idiomatiskt uttryck, *ha oss lite till livs*, medan Welinder har använt ett mer vanligt ord, nämligen *äta*:

(36a) „men nu skulle vi først **have lidt at leve af!**“ (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 15)

(36b) ”Men nu ska vi först **ha oss lite till livs.**” (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 40)

(36c) men nu ska vi först **äta** (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 19)

Det svenska uttrycket ”få sig något till livs” betyder ’äta’. Welinder har valt att använda *äta* i sin översättning (36c). Welinders *äta* är mycket mer explicit och tydligt, medan *ha oss lite till livs* i (36b) inte är lika genomskinligt och kanske inte passar i en översättning för barn, såvida inte detta uttryck var vanligt år 1983 när översättningen publicerades, vilket i så fall gör översättningen mer lämplig. Däremot är det tveksamt om det skulle fungera i en översättning idag. Holmberg tycks även ha påverkats av källtexten (36a) då han använt *ha* istället för det fasta uttryckets *få*.

I exempel (37) nedan har Welinder valt att byta ut en alkoholhaltig dryck i källtexten mot en annan i sin måltext:

(37a) et Glas **Mjød** (Andersen, *Lille Claus og store Claus*, s. 19)

(37b) ett glas **mjöd** (Holmberg, *Lillklas och Storklas*, s. 46)

(37c) ett glas **vin** (Welinder, *Lillklas och Storklas*, s. 24)

Till skillnad från Holmberg (37b) har Welinder (37c) valt att avvika från källtexten, och istället för *mjöd* skrivit *vin*. I detta fall handlar det inte om vad Klingberg kallar *purifikation* (1977:186). Det är snarare ett fall av *modernisering*, vilket är just vad Welinder eftersträvar, eftersom alkoholen i sig inte har tagits bort utan endast bytts ut mot en annan sort. Idag är det mycket vanligare att man dricker vin än mjöd.

Översättarna kan välja att behålla drycken som nämns i källtexten, eller försöka få texten att reflektera normerna och värderingarna i målkulturen vid den tiden som översättningen tillkom. Shavit (1986:29) nämner att information som kan anses vara olämplig för barn kan utelämnas eller skrivas om. Exempelvis har alkohol negativa konnotationer och kan ersättas av något mer neutralt. I exemplet ovan har ingen av översättarna valt att censurera eller byta ut alkoholen mot något mer neutralt. Däremot har Welinder valt att ersätta *mjød* med *vin*, som dagens barn kanske är mer bekanta med, och detta trots att hans översättning främst riktas mot vuxna.

4 Sammanfattning, slutsatser och diskussion

Syftet med denna uppsats var att jämföra översättningsstrategier med avseende på målgruppsanpassning i två olika svenska översättningar av tre av H.C. Andersens sagor, nämligen *Fyrtøiet*, *Keiserens nye Klæder* och *Lille Claus og store Claus*. Åke Holmbergs översättning av sagorna kom ut år 1983 i *Barnens H.C. Andersen*, och Lars Welinders översättning av sagorna kom ut år 2002 i *Älskade sagor*. I uppsatsen besvarar jag följande frågor: 1) vilka skillnader och likheter finns det mellan de svenska översättningarna och källtexterna samt mellan de båda översättningarna sinsemellan? och 2) vilka effekter kan skillnaderna ge och vilka orsaker kan ligga bakom dem?

Jag har använt Rune Ingos och Göte Klingbergs anpassningskategorier som utgångspunkt i denna analys. Ingo (2007:123–124) presenterar fyra kategorier: semantiska tillägg, explicitgörande, semantiska utelämnningar, och implicitgörande. *Semantiska tillägg* innebär att översättaren lägger till betydelsekomponenter, dvs. ord eller uttryck som tillför ny information till texten. *Explicitgörande* innebär att nya ord läggs till, men ingen ny information tillkommer. Sådant som kan läsas mellan raderna tydliggörs. *Semantiska utelämnningar* syftar på när översättaren väljer att inte återge betydelsekomponenter i måltexten som förekommer i källtexten. Det sker alltså en informationsförlust. *Implicitgörande* sker när översättaren väljer att ta bort sådant som ändå kan förstås utifrån kontexten.

Klingberg (1986) delar in sina kategorier i kontextadaptation, modernisering och purifikation. *Kontextadaptation* innebär en anpassning av källspråkets kontext till målspråkets kontext. Översättaren anpassar namn, begrepp som rör livsmedel, mått m.m. till målkulturen. *Modernisering* innebär att översättaren gör måltexten mer relevant för läsarna, t.ex. genom att uppdatera språket eller flytta handlingen närmare nutiden. *Purifikation* är tillägg, utelämnningar, förskönanden och modifieringar som anpassar texten efter läsarnas värderingar.

Min undersökning visar att översättningarna av Lars Welinder och Åke Holmberg avviker från H.C. Andersens källtexter vid flera tillfällen. I alla tre sagor har jag analyserat totalt ett *semantiskt tillägg*, vilket gjordes av Welinder. Jag har även analyserat totalt fem stycken *explicitgöranden*. Holmberg står för tre av dem och Welinder står för tre. Det finns alltså ett fall där båda valde att göra ett explicitgörande. Totalt har jag analyserat 14 *semantiska utelämnningar*, som alla gjorts av Welinder. Jag har även analyserat totalt åtta *implicitgöranden*, och Welinder står för alla även här. Till sist har jag analyserat nio *andra avvikelser*: Holmberg står för fem och Welinder för sju. Det finns alltså tre exempel där båda har avvikit antingen från källtexten eller skiljer sig från varandra.

De två översättningarna vänder sig till olika målgrupper. Welinders är främst skriven för vuxna och Holmbergs främst för barn, och denna målgruppsanpassning har manifesterats i skillnader översättningarna emellan. Att det finns flest *semantiska utelämnningar* och *implicitgöranden* i Welinders översättning kan bero på att det i en översättning för vuxna inte krävs alla detaljer och all information för att läsaren ska kunna förstå texten, till skillnader från en översättning för barn där sådana detaljer är mycket viktiga.

Holmberg har gjort väldigt få modifieringar i sin översättning, och det handlar främst om *explicitgöranden* och *andra avvikelser* som gjorts för att anpassa texten till en svensk kultur. Explicitgöranden är ett bra sätt att göra texten lättare att förstå, vilket är lämpligt i en översättning för barn. Både Holmberg och Welinder har gjort explicitgöranden som underlättar läsningen, vilket inte bara kan behövas i en översättning för barn, utan även för vuxna kan saker behöva tydliggöras. Där- emot har Welinder gjort flera utelämnningar och implicitgöranden, vilket kan försvåra läsningen.

Welinders utelämnningar tycks ha gjorts på grund av att informationen som tas bort har nämnts tidigare i sagan. Det är alltså upprepad information som försvinner, vilket inte alltid innebär en informationsförlust. Detta kan vara passande i en översättning riktad till vuxna, men inte i en som riktas till barn, eftersom barn ofta kan behöva mer vägledning. Andersen har ofta lagt till påminnelser i sina sagor. I t.ex. exempel (10) påminner Andersen läsaren om att hunden som soldaten stöter på senare i *Fyrtøiet* är samma hund som han stötte på tidigare i sagan, ”Hunden, der havde Øine saa store, som et Par Theekopper, og som han havde seet nede under Træet” (’Hunden, som hade ögon så stora som ett par tekoppar och som han hade sett där nere under trädet’ (Holmberg 1983:66)), men detta har Welinder utelämnat i sin översättning. Annette Øster (2007:403,406) nämner att i Andersens sagor finns en närhet mellan läsaren och berättaren. Påminnelser och kommentarer från berättaren är alltså ett vanligt drag i Andersens sagor. I en översättning för vuxna är sådana kommentarer inte lika viktiga och nödvändiga som i en översättning för barn. Holmberg har behållit sådan vägledande information, och hållit sig nära källtexten. Det finns några få tillfällen då även Holmberg har gått ifrån källtexten och istället valt att explicitgöra något. Det har skett väldigt lite anpassning för barn i Holmbergs översättning, vilket kan bero på att Andersens sagor redan är tillräckligt anpassade för barn.

Welinders översättning drivs i hög grad av handlingen, medan Andersens text och Holmbergs översättning innehåller fler beskrivningar och detaljer som bidrar till textens känsla och stil, och som gör berättelserna mer levande. Welinder tar bort sådant som inte är relevant för handlingen eller för karaktärerna, t.ex. onödiga beskrivningar och mindre detaljer, vilket gör att hans översättning ibland kan kännas avskalad. Øster nämner att många engelska översättningar inte har samma

detaljer, ironi, eller uttryck som är typiska för Andersens original. Enligt henne beror detta på att berättelserna har anpassats till barn. I min begränsade undersökning har jag snarare funnit att det motsatta gäller, dvs. att Holmbergs översättning för barn ligger nära originalet, medan Welinders är mer modifierad och innehåller fler utelämnningar av detaljer och upprepningar. Det som Andersen säger explicit blir ofta implicit i Welinders översättning.

Att ta bort repetitioner påverkar självklart Andersens stil, då han ofta upprepar information, och det är ett vanligt drag i sagor. Men Welinder väljer att bortse från detta, trots att Andersens sagor är klassiker och att det är viktigt att bevara källtexten. Repetition hjälper de unga läsarna att minnas tidigare händelser, och författaren vägleder på detta sätt läsaren genom texten. Men för vuxna krävs inte samma vägledning då de har förmågan att själva se sambandet mellan en aktuell händelse och något som har skett tidigare, och repetitionen är inte lika nödvändig. Enligt Klingberg är en del av översättarens arbete att anpassa texten till den tänka läsarens läsförmåga. Trots detta tenderar Holmbergs översättningar vara svårare och Holmberg använder uttryck som barn kanske inte förstår, t.ex. *tog åt mössan*, i exempel (32b) eller *ha oss lite till livs* i exempel (36b), medan Welinder har bytt ut dessa mot uttryck som är lättare att förstå, t.ex. *gjorde honnör* i exempel (32c) och *äta* i exempel (36c). Klingberg nämner att en kontextadaptation innebär att måltexten blir mer intressant eller lättläst för läsarna (Klingberg 1986:12). De kulturpassningar som har skett i sagorna, t.ex. att myntslag har bytts ut, förenklar läsningen för svenska läsare oerhört mycket, speciellt för barn som inte har samma kunskap om omvärlden som vuxna har.

I denna uppsats diskuterar jag även de svårigheter som finns när man översätter mellan just grannspråken danska och svenska. Det finns ”falska vänner”, dvs. ord som ser likadana ut på källspråket och målspråket, men som har olika betydelser, t.ex. det danska *rolig* betyder ’lugn’ på svenska. Det kan även ske en viss interferens, då källspråket färgar av sig i måltexten vilket leder till icke idiomatiska uttryck.

Jag diskuterar även kort hur man översätter för barn. Det är viktigt för översättare att ha i åtanke att barn inte har samma kunskaper om omvärlden som vuxna, och att barn har en annan läsförmåga än vuxna. Andra kulturer och språk kan vara mycket främmande för barn, och översättaren behöver anpassa sin översättning efter detta. Barnlitteratur har ofta setts som lågprestigelitteratur, vilket i sin tur innebär att översättare är tillåtna att modifiera texten mer, genom att t.ex. ta bort eller lägga till element.

I engelska och amerikanska översättningar *purifieras* eller censureras ofta översatta texter för att bättre stämma överens med läsarnas värderingar, t.ex. genom utelämnning av våld eller alkohol, två ämnen som ofta är tabu inom barnlitteratur.

Oittinen (2000:103) nämner också att död är något som ofta undviks i barnlitteratur, trots att det ofta är ett centralt tema i sagor. I översättningarna som analyserats i denna uppsats har inte döden undvikits. I *Fyrtpøiet* halshugger soldaten häxan, och detta behålls i båda de aktuella översättningarna. Censurering verkar inte vara orsaken till utelämnningar i Welinders översättning, då det han utelämnat inte är stötande innehåll. Welinders utelämnningar tycks främst vara riktade mot upprepade information, vilket visar på en viss systematik när det gäller de övergripande strategierna för hans översättning av sagorna. Kanske beror hans modifieringar på målgruppsanpassning, men Welinder har även valt att utelämnas information som inte är upprepningar som t.ex. i exempel (11c) där han har valt att ta bort kejsarens tankegångar, och jag ser inte att vuxna skulle uppskatta en avskalad version mer. Snarare är det kanske barn som lättare kan ta till sig en kortare och enklare översättning.

Welinder nämner i sitt förord att han inte bara har ”översatt utan också varsamt bearbetat språket så att det ska låta naturligt utan att originalets poetiska kraft ska gå förlorad” (Welinder 2002:6). Jag invänder inte mot Welinders princip i sig, däremot ifrågasätter jag Welinders påstått varsamma bearbetning, då han ofta har tagit bort hela meningar vilket inte är så varsamt. Det är inte heller helt orimligt att kalla Welinders översättning en *dold förkortning*, dvs. att översättaren förkortar texten utan att explicit nämna det. Visserligen nämner Welinder sin bearbetning, men jag anser inte att detta speglar verkligheten där han har tagit bort längre meningar, och inte endast enstaka ord. Problemet med en *dold förkortning* är att läsarna förväntar sig en full översättning av källtexten, men istället utan deras vetskap får en förkortad version.

Shavit (2006: 35) anser att det nästan är en regel att översättare som översätter för barn tar bort sådant som är olämpligt när det är möjligt, utan att skada handlingen eller karaktärerna. Översättaren tar även bort saker om hen tror att barn inte kommer att förstå innehållet, och allt som är oviktigt är möjligt att ta bort. Detta tyder på att källtexten inte prioriteras. Lindqvist (2007:174) anser att det oftast är översättarna av högprestigelitteratur som bevarar källtexten så mycket som möjligt, och att det är översättarna av lågprestigelitteratur som modifierar texten i högre grad. Holmberg tycks i sin översättning ha försökt ligga så nära källtexten som möjligt. Barnlitteratur anses ofta vara lågprestigelitteratur, vilket också innebär att översättare får friare händer att modifiera texten. Men Holmbergs trogna översättning kan även bero på att H.C. Andersens sagor är klassiker, och bör hanteras på ett respektfullt sätt. Däremot nämner Shavit (2007:33) att översättare, även när det handlar om kanoniserad barnlitteratur, har tillåtelse att göra tillägg och utelämnningar, vilket Welinder har gjort. När översättaren gör utelämnningar kan läsningen försvåras, eftersom olika samband och kopplingar försvinner. Men i Welinders fall verkar det som om han har varit medveten om detta och endast

tagit bort upprepningar i källtexten, eller gjort det explicita i denna implicit i sin översättning.

Undersökningen i denna uppsats är begränsad till endast en författare och två översättare, vilket innebär att resultaten inte pekar på allmänna tendenser eller mönster i målgruppsanpassade översättningar. Det skulle därför vara intressant att se framtida forskning med fler källtexter och måltexter där det undersöks om det finns allmänna tendenser vad gäller målgruppsanpassning i fråga om olika verk, genrer, språk och kulturer.

Material- och litteraturförteckning

Material

- Andersen, H.C. 1983. *Barnens H.C. Andersen*. Översättning av Åke Holmberg. Stockholm: Carlsen/if.
- Andersen, H.C. [1835–1872] 1986. *Samlede Eventyr og Historier*. Odense: Flensted's Forlag.
- Andersen, H.C. 2002. *Älskade sagor*. Översättning av Lars Welinder. Malmö: Corona Förlag.

Litteratur

- Andersen, H.C. [1855] 1908. *Mit livs eventyr*. Köpenhamn: Gyldendal. Elektronisk resurs: tillgänglig via <<http://runeberg.org/miteventyr/0335.html>>.
- Andersen, H.C. 1877. *Sagor och berättelser af Hans Kristian Andersen*. Översättning av Carl Johan Backman och August Strindberg. Stockholm: Hjalmar Linnströms Förlag.
- Bacquin, Mari & Robert Zola Christensen 2011. När sommerfugle blir till sommarflugor – Eller när grannspråk blir främmande språk. I: *Språk i nordn*, s. 157-166. Elektronisk resurs: tillgänglig via <<http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/article/view/17336/15-061>>.
- DDO = *Den danske ordbog, skilling*, <<http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=skilling>>. Hämtad 2016-04-16.
- DDO = *Den danske ordbog, præsentere*, <<http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=pr%C3%A6sentere>>. Hämtad 2016-04-20.
- Hatim, Basil & Jeremy Munday 2004. *Translation: an advanced resource book*. London: Routledge. Elektronisk resurs: tillgänglig via <www.ub.gu.se/>.
- H.C. Andersen centret, <<http://andersen.sdu.dk/liv/>>. Hämtad 2016-03-06.
- Hjørnager Pedersen, Viggo 2004. *Ugly Ducklings? Studies in the English Translations of Hans Christian Andersen's Tales and Stories*. Odense: University Press of Southern Denmark.
- Holmqvist, Ivo 2007. "Prenez garde ayx enfants!" – Swedish Versions and Varieties of Hans Christian Andersen's Eventyr. I: de Mylious, Johan, Aage Jørgensen & Vigo Hjørnager Pedersen (red.), *Hans Christian Andersen. Between Children's Literature and Adult Literature*. Odense: University Press of Southern Denmark, s. 332–342.
- Index Translationum, <<http://www.unesco.org/xtrans/bssttexp.aspx?crit1L=5&nTyp=min&topN=50>>. Hämtad 2016-03-06.
- Ingo, Rune 2007. *Konsten att översätta: översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Klingberg, Göte 1977. *Att översätta barn- och ungdomsböcker: Empiriska studier och rekommendationer*. Mölndal: Lärarhögskolan, Pedagogiska institutionen.
- Klingberg, Göte 1986. *Children's fiction in the hands of the translators*. Malmö: Liber/Gleerup.
- Lathey, Gillian (red.) 2006. *The Translation of Children's Literature: A Reader*. New York: Multilingual Matters.
- Lathey, Gillian 2010. *Role of Translators in Children's Literature: Invisible Storytellers*. Hoboken: Taylor & Francis. Elektronisk resurs: tillgänglig via <www.ub.gu.se/>.
- Libris, <<http://libris.kb.se/hitlist?q=forf:%28Lars+Welinder%29>>. Hämtad 2016-03-07.
- Lindqvist, Yvonne 2005. *Högt och lågt i skönlitterär översättning till svenska*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

- Lundskær-Nielsen, Tom 2007. Language for Children? An Examination of the Language and Intended Readership of the Fairy Tales. I: de Mylius, Johan, Aage Jørgensen & Viggo Hjørnager Pedersen (red.), *Hans Christian Andersen. Between Children's Literature and Adult Literature*. Odense: University Press of Southern Denmark, s. 466–477.
- Manzel, Manfred, 1999. Elements of Orality in the Fairy Tales of H.C. Andersen. I: de Mylius, Johan, Aage Jørgensen & Viggo Hjørnager Pedersen (red.), *Hans Christian Andersen. A Poet in Time*. Odense: Odense University Press, s. 383–395.
- NE = *Nationalencyklopedin, Hans Christian Andersen*, <<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/hans-christian-andersen>>. Hämtad 2016-03-06.
- NE = *Nationalencyklopedin, honnör*, <[http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/honnör](http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/honnor)>. Hämtad 2016-05-17.
- O'Connell, Eithne 2006. Translating for Children. I: Lathey, Gillian (red.), *The Translation of Children's Literature: a reader*. New York: Multilingual Matters, s. 15–24.
- Odense bys museer, <<http://hca.museum.odense.dk/eventyr/start.asp>>. Hämtad 2016-03-05.
- Oittinen, Riitta 2000. *Translating for children*. New York: Garland.
- Ordbog over det danske sprog, junker*, <<http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=Junker>>. Hämtad 2016-05-03.
- Ordbog over det danske sprog, sukkergris*, <<http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=Sukkergris>>. Hämtad 2016-04-20.
- Ordbog over det danske sprog, kagekone*, <<http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=kagekone>>. Hämtad 2016-04-28.
- Palm Åsman, Thea & Jan Pedersen 2013. How Bert got into Ned's head: domestication in the translation of literature for young readers. I: *Perspectives* 21:2, s. 143-155.
- Puurttinen, Tiina 1995. *Linguistic acceptability in translated children's literature*. Joensuu: University of Joensuu.
- SAOB = *Ordbok utgiven av Svenska Akademien, bakelsegumma*, <http://www.saob.se/artikel/?seek=bakelsegumma&pz=2#U_B1_124013>. Hämtad 2016-04-28.
- SAOB = *Ordbok utgiven av Svenska Akademien, junker*, <http://www.saob.se/artikel/?seek=junker&pz=1#U_J259_24634>. Hämtad 2016-05-03.
- Shavit, Zohar, 1986. *Poetics of Children's Literature*. Georgia: University of Georgia Press.
- Shavit, Zohar 2006. Translation of Children's Literature. I: Lathey, Gillian (red.), *The Translation of Children's Literature: a reader*. New York: Multilingual Matters, s. 25–40.
- Svenskt översättarlexikon, *Verk av Andersen, H.C.* <<http://www.oversattarlexikon.se/listor/avupphovsman/Default.aspx?a=Andersen%2c+H.+C.>>. Hämtad 2016-06-12.
- Svenskt översättarlexikon, *Åke Holmberg*, <http://www.oversattarlexikon.se/artiklar/%C3%85ke_Holmberg>. Hämtad 2016-03-07.
- Westlund, Johanna, <<http://spraktidningen.se/artiklar/2015/02/sa-far-sagan-liv>>. Hämtad 2016-04-16.
- Thulstrup, Åke 1942. *Konsten att översätta och redigera*. Stockholm: Albert Bonnier.
- Zipes, Jack 2005. *Hans Christian Andersen. The Misunderstood Storyteller*. New York: Routledge.
- Øster, Annette 2007. Andersen's Fairy Tales – Children's Literature? I: de Mylius, Johan, Aage Jørgensen & Vigo Hjørnager Pedersen (red.), *Hans Christian Andersen. Between Children's Literature and Adult Literature*. Odense: University Press of Southern Denmark, s. 398–408.

Bilaga 1.

I denna bilaga presenteras samtliga exempel som har analyserats i uppsatsen

Nr	Andersen (a)	Holmberg (b)	Welinder (c)	Analys-kategori
1	Men Hunden [...] har her to Øine, hvert saa stort som „ Rundetaarn “	Men hunden [...] har två ögon, som vart och ett är lika stort som Rundetaarn	Men hunden [...] har två ögon stora som Runde Torn i Köpenhamn	Semantiska tillägg
2	Der skal du krybe op i Toppen, saa seer Du et Hul, som Du kan lade Dig glide igjennem og komme dybt i Træet!	Du ska krypa upp i toppen på det trädet , så ser du ett hål, som du kan glida ner igenom och komma djupt ner i trädet.	Om du klättrar upp i toppen ser du ett hål, som du kan ta dig genom, och så kommer du djupt ner i trädet!	Explicitgörande
3	men vil Du hellere have Sølv , saa skal Du gaae ind i det næste Værelse	men vill du hellre ha silver , så ska du gå in i nästa rum	men vill du hellre ha silverpenngar ska du bara gå in i nästa rum	Explicitgörande
4	nu havde han Penge!	Nu hade han pengar!	Han var rik!	Explicitgörande
5	Soldaterne præsenterede	soldaterna skyldrade gevär	soldaterna skyldrade gevär	Explicitgörande
6	„Jeg er bange, han ikke finder Qvæget!“ sagde lille Claus, og drev saa hjem med hvad han havde .	”Jag är rädd att han inte hittar boskapen” sa Lill-klas, och så drev han hem hela sin flock	– Jag är rädd att han inte hittar boskapen! sa Lillklas och drev hem med vad han hade	Explicitgörande
7	det Fyrtøi, han havde taget i det hule Træ, hvor Hexen havde hjulpet ham ned	elddonet, som han hade tagit i det ihåliga trädet, som häxan hade hjälpt honom ner i	det elddon, han tagit i det ihåliga trädet	Semantiska utelämnningar
8	og stod nu, som Hexen sagde , nede i den store Gang	Och stod nu alldeles som häxan hade sagt nere i en stor gång	Och stod nu nere i den stora tunneln	Semantiska utelämnningar
9	han kunde kjøbe for det hele Kjøbenhavn og Kagekonernes Sukkergrise , alle Tinsoldater, Pidske og Gyngeheste, der var i Verden!	För det skulle han kunna köpa hela Köpenhamn och bakelsegummornas godsaker , alla tennsoldater, piskor och gunghästar i världen!	Han kunde köpa hela Köpenhamn , polkagrisar , alla tennsoldater, piskor och gunghästar i världen!	Semantiska utelämnningar
10	Hunden, der havde Øine, saa store, som et Par Theekopper, og som han havde seet nede under Træet	hunden, som hade ögon så stora som ett par tekoppar, och som han hade sett där nere under trädet	hunden med ögon stora som tekoppar	Semantiska utelämnningar

11	nu troede han nok, at han ikke behøvede at være bange for sig selv, men han vilde dog sende Nogen først for at see, hvorledes det stod sig.	Nu trodde han visserligen, att han inte behövde vara orolig för sin egen del, men han ville ändå skicka någon först för att se, hur det skulle avlöpa	(Det finns ingen motsvarande översättning)	Semantiska utelämnningar
12	og spurgte, om det ikke var et smukt Mønster og deilige Farver	och frågade, om det inte var ett vackert mönster och härliga färger	och frågade, om det inte var ett vackert mönster	Semantiska utelämnningar
13	og saa roste han Tøiet, han ikke saae, og forsikkrede dem sin Glæde over de skjønne Couleurer og det deilige Mønster.	Och så prisade han tyget, som han inte såg, och försäkrade dem att han var så glad över de vackra färgerna och det härliga mönstret.	Så berömde han tyget, som han inte såg.	Semantiska utelämnningar
14	Kejseren gav hver af Bedragerne et Ridderkors til at hænge i Knaphullet og Titel af Vævejunkere.	Kejsaren gav var och en av bedragarna ett riddarkors att hänga i knapphålet och titeln vävjunkare	Kejsaren gav var och en av bedragarna ett riddarkors att hänga i knapphålet	Semantiska utelämnningar
15	og den gode Kone satte al den deiligste Mad, hun havde, for ham	och den goda hustrun satte fram all den bästa mat hon hade åt honom	(Det finns ingen motsvarande översättning)	Semantiska utelämnningar
16	Under Bordet ved sine Fødder havde han lagt sin Sæk med Hestehuden i, for vi veed jo, at det var den han var gaaet hjemme fra med, for at faae den solgt i Byen	Under bordet hade han lagt sin säck med hästhuden i, för vi vet ju att han hade tagit den med sig för att sälja den i stan	Vid sina fötter under bordet hade han lagt sin säck med hästhuden	Semantiska utelämnningar
17	„troer Du, vi have Penge i Skjeppeviis?“ „ Huder, Huder! hvem vil kjøbe Huder, “ raabte han igjen, men alle dem, som spurgte, hvad Huderne kostede, svarede han: „en Skjeppe Penge.“ „Han vil gjøre Nar af os,“	”Tror du vi har pengar skäppvis?” ” Hudar, hudar! Vem vill köpa hudar! ” skrek han igen, men alla som frågade vad hudarna kostade svarade han: ”en skäppa pengar.” ”Han vill driva med oss”	Tror du vi har så mycket pengar. Han vill lura oss.	Semantiska utelämnningar
18	„Huder, Huder!“ vrængede de ad ham, „ ja, vi skal give Dig en Hud, der skal spytte røde Grise! ud af Byen med ham!“ raabte de	”Hudar, hudar!” hånade de, ” Ja, vi ska ge dig en hud som en flådd gris! Ut ur stan med honom!” skrek de	– Hudar, hudar! Härnade de honom hånfullt. De ropade att han skulle ut ur staden	Semantiska utelämnningar
19	„Her er et Glas Mjød fra hendes Søn! “ sagde Kromanden, men den døde Kone sagde da ikke	”Här är ett glas mjöd från hennes son ”, sa krögarn, men den gamla kvinnan sa inte ett ord utan satt	– Här är ett glas vin, ropade värden så högt han kunde. Här	Semantiska utelämnningar

	et Ord, men sad ganske stille! - „Hører I ikke!“ raabte Kromanden ligesaa høit, han kunde, „her er et Glas Mjød fra hendes Søn!“	alldeles stilla. ”Hör ni inte!” skrek krögaren så högt han kunde. ”Här är ett glas mjöd från hennes son!”	är ett glas vin från er son!	
20	„hvor han er blevet let at bære! ja det er nok fordi jeg har hørt en Psalme!“	”Så lätt han har blivit att bära nu! Jo, det är nog för att jag har hört en psalm”	(Det finns ingen motsvarande översättning)	Semantiska utelämnningar
21	„Har Du Fyrtøiet med“ spurgte Hexen.	”Har du elddonet med dig?” frågade häxan	– Har du elddonet med dig?	Implicitgörande
22	Alle Mennesker løb afsted.	Alla människor fick bråttom	(Det finns ingen motsvarande översättning)	Implicitgörande
23	for nu var han rig, da han havde saa mange Penge	för nu var han rik, han hade ju så mycket pengar	Han var ju rik!	Implicitgörande
24	et lille bitte Kammer, heelt inde under Taget	en stackars liten kammare, en vindskupa alldeles under taket	en eländig liten vindskammare	Implicitgörande
25	„Gud bevar' os!“ tænkte den gamle Minister og spilede Øinene op, „jeg kan jo ikke se Noget!“ Men det sagde han ikke.	”Gud bevare oss!” tänkte den gamle ministern och spärrade upp ögonen. ”Jag kan ju inte se något!” Men det sa han inte	– Gud, hjälp! tänkte ministern och spärrade upp ögonen. Jag kan ju inte se något	Implicitgörande
26	„Ja, nu vil jeg bede Dig at lade være!“ sagde store Claus, „for siger Du det endnu eengang, saa slaaer jeg din Hest for Panden, saa den skal ligge død paa Stedet, da er det forbi med den! “	”Ja, nu ber jag dig låta bli”, sa Storklas, ”för om du säger det en gång till så slår jag hästen din i pannan, så den ligger död på stället och så är det slut med den! ”	– Nu vill jag be dig låta bli det där! sa Storklas. Säger du det en gång till, så slår jag din häst på pannan, så att den ligger död på stället	Implicitgörande
27	Bondekonen og Degnen sad til Bords og ellers slet ingen andre	Bondhustrun och klockaren satt till bords men inte någon annan	Bondhustrun och klockaren satt till bords	Implicitgörande
28	Havpigen sagde, at en Miil oppe paa Veien, - og ved Veien mener hun jo Aaen, for andet Sted kan hun ikke komme , - staaer endnu en heel Drift Qvæg til mig	Havsflissan sa att en mil uppåt vägen – och med vägen menar hon ån, för någon annanstans kan hon inte komma – stod en hel flock boskap till och väntade på mig	Sjöjungfrun sa till mig att en mil längre fram på vägen, och med vägen menar hon ån, finns ytterligare en hel hop boskap åt mig	Implicitgörande
29	Hun sagde: „god Aften, Soldat!“	Hon sa: ”God aften , soldat! [...]”	– God kväll , soldat!	Andra avvikelser
30	luk Kisten op og tag ligesaa mange Skillinge , Du vil	öppna kistan och ta så många slantar du vill	öppna kistan och ta så många pengar du vill	Andra avvikelser
31	„Nei,“ sagde Hexen, „ikke en eneste Skilling vil jeg have! [...]“	”Nej”, sa häxan, ”jag vill inte ha en enda skilling! [...]”	– Nej, sa häxan, inte ett öre vill jag ha!	Andra avvikelser

32	„God Aften!“ sagde Soldaten og tog til Kasketten , for saadan en Hund havde han aldrig seet før	”God afton!” sa soldaten och tog åt mössan , för en sådan hund hade han aldrig sett förut	– God kväll, sa soldaten och gjorde honnör . En sådan hund hade han aldrig sett förr	Andra avvikelser
33	i Kongens Have	i den kungliga parken	i kungliga parken	Andra avvikelser
34	Claus	Klas	Klas	Andra avvikelser
35	det var Bondekonens Mand , som kom hjem	Det var bonden som kom hem	Det var bondhustruns man som kom hem	Andra avvikelser
36	„men nu skulle vi først have lidt at leve af! “	”Men nu ska vi först ha oss lite till livs. ”	men nu ska vi först äta	Andra avvikelser
37	et Glas Mjød	ett glas mjöd	ett glas vin	Andra avvikelser